

קונטרס

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בלה

תורה לשמה

תורת שעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
סולמית [#] -<
[מספר שיעור] -<
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבנים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבין משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בלה

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בלה ז

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה בלה יט

סוגיות במחשבה בלה לא

רל"א שערים

צירוף ב-ס / ב-ה / ה-ס לד

קבלה

בלבביפדיה קבלה בלה ט

מילון ערכים בקבלה בלה - בלימה מב

ארמית

מילון ערכים בארמית בלה - דבלה - אבולחא - בבלאה -

בלוסה - באלה - בלגה - בליעה מז

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בלה

בלביפדיה עבודת ה' בלה

שבטל ע"י אמירת "ליבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא" ששורש הכח שעל ידו החמץ מתבטל הוא כח הדעת שמבטלו [והיפך כך זהו המציאות של 'אחשביה' שמכח הדעת הדבר נהפך לקיים].

וא"כ, הוזכרו כאן בקצרה ממש השורשים שיש בהם את האותיות בל שהגדרתם היא ביטול של דברים - בלה, בלע ובטל [שלכל אחד יש את הפנים הדקות שלו], ועיקר סוגייתינו כאן היא בשורש של בלה שכפי שהוגדר היינו שבדבר עצמו חל מציאות שהוא מתבלה כדוגמת הפסוק "אחרי בלותי היתה לי עדנה".

כח ה'בל' שב'תבל' - הגילוי שתנועת הבריאה היא להתבלות

ונבאר את שורש הדברים, הרי כמו שאומרים חז"ל שלארץ ישנם שבע שמות ואחד מהם הוא תבל כמו שנאמר בקרא "תבל ויושבי בה" [וכן בעוד מקראות], ובטעם שהארץ נקראת תבל מבאר ה'כתב והקבלה' שזהו משום שהארץ נעשית לבסוף בלויה וזהו תבל, ת' - בל, כח הביטול שנעשה בארץ לבסוף שהיא מתבלה.

וכלשון חז"ל הידוע מאד "שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב" שה'חד חרוב' זהו מה שהארץ מתבלה וע"ש כן היא נקראת תבל משום שכל אחרייתה היא להיות דבר המתבלה.

ונתבונן לפי"ז, להבין עמוק מאד - הרי כלשון חז"ל הידוע מאד "איסתכל באורייתא וברא עלמא" שזה שורש כל הבריאה ובלשון רבותינו הגדרת הדבר היא שהבריאה נבראה מאין ליש [על משקל לשון הפסוק "והחכמה מאין תמצא"], - זה שורש הבריאה מצידו יתברך

'בלה' 'בלע' ו'בטל' - השורשים שהגדרתם ביטול של דברים

בלה - שורש בלה נאמר אצל שרה אמנו "אחרי בלותי היתה לי עדנה" וכמו"כ הפסוק "שמלתך לא בלתה מעליך", ובעוד מקראות.

וההגדרה של 'בלה' - דבר שהיה לו קיום והקיום שלו התבטל באופן שהוא התכלה, הוא הנקרא 'בלה'.

וכמו שאומרים המפרשים, השורש בלע הוא שורש שקרוב לבלה כיון שגם כאשר דבר נבלע, הוא בעצם מתבטל ומתכלה, אלא שזה אינו כילוי של הדבר באופן שחל בו עצמו כילוי, אלא שמכח שהוא נבלע בדבר אחר הוא מתבטל, כדוגמת 'דג גדול הבולע דג קטן' כלשון חז"ל שבאופן זה, הקטן נכלל בגדול ממנו, וההתכלות הזו, היא הבחנה שהדבר מתבלה ע"י שהוא נבלע. והדוגמא היסודית והברורה לזה היא בעובר שנמצא במעי אמו שהוא בלוע בתוך אמו, וכמו כן בדוגמא של דגים שהוזכרה שהדרך היא שדג גדול בולע דג קטן, - אלו הם אופנים של דבר הבלוע.

וכמו כן, ישנו שורש נוסף שקרוב לבלה ובלע שזה שורש בטל שגם המושג ביטול בנוי על האותיות בל שנמצאים באו.

ובאופן שדבר מתבטל ישנם שתי פנים שורשיים מהו שורש ביטולו - שורש העדרו, באופן אחד הוא בטל ע"י שהוא נופל לתערובת שאז חלים בו דיני ביטול של תערובת, ביטול ברוב, ביטול בשישים ועוד, ובאופן נוסף ישנו ביטול מכח הדעת כדוגמת ביטול חמץ

ובהרחבה יותר, ב'בלה' עצמו יש בילוי שלם ויש בילוי חלקי, כשהבילוי הוא בילוי של חלק הוא בבחינת חבלה ח' - בלה משום שגם כשדבר נחבל היינו שבעצם הדבר מתבלה אלא שזה בילוי חלקי בבחינת 'קטלה פלגא', ובאופן שהחבלה היא חבלה גמורה בבחינת 'קטלה כולה' שזהו מיתה, זהו בילוי שלם.

גילוי ה'בלה' בד' מדרגות הבריאה - דומם צומח חי ומדבר

ולכן בלשון התורה, כשהבעל-חי הופך להיות מת הוא נקרא נבלה, וכמו כן במדרגת צומח כשפסקה חיותו הוא נובל כלשון הפסוק "ועלה לא יכול", ועל דרך זה מצאנו גם באדם לשון של 'נובל' כמו שאומר יתרו למשה רבינו "נבול תבול גם אתה גם העם אשר עמך".

ובעומק, הרי מצד ד' מדרגות הבריאה, דומם צומח חי מדבר, האדם הוא במדרגת 'מדבר' משום שהדיבור זה עיקר האדם, ומצד כך כשמתגלה קלקול של ה'מדבר' זהו הנקרא 'ניבול פה'.

ומאידך מצד התיקון נאמר "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די" - דבר והיפוכו, קלקול הדיבור ושלימות מדרגת הדיבור עד תוקפו העליון. ומ"מ א"כ, בכל מדרגות הבריאה מתגלה לשון של בלה כשדבר מתבלה, - כשהדומם מתבלה זהו הארץ שנקראת תבל כפי שהוזכר לעיל, וכמו"כ בצומח, בבעלי-חיים ובאדם חל בהם מציאות של בילוי, זהו גילוי ה'בלה' בכל קומת צורת הבריאה כמו שנתחדד.

יתר על כן, הרי כידוע, בלשה"ק יש אופן שהשורש של דבר והיפוכו הוא באותם אותיות כשהם מתהפכים, ומצד כך היפך מדבר הבלה

שמו, ומצינו - זה גופא העבודה דידן להחזיר את הכל מה'יש' ל'אין'.

כלומר, המאציל העליון, הוא ית"ש, ברא את הבריאה מאין ליש, והוא גם עתיד להחזיר את הבריאה מיש לאין, וע"ז נאמר לשון חז"ל שהוזכר "שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב" ש'שית אלפי שנים הוי עלמא' זה ה'איסתכל באורייתא וברא עלמא' מאין ליש, ואחרית הבריאה היא "וחד חרוב" - מיש לאין, והרי שכל הבריאה נמצאת בתנועה לקראת כך שהיא עומדת להתכלות ולהתבלות שעל שם כן היא נקראת תבל כפי שהוזכר.

גילוי ה'בל' שבתורה ככח שמניע את הבריאה להתבלות

והרי מבואר ברמב"ן בהקדמתו לתורה כידוע עד מאד שהצירוף של האותיות לתיבות כפי שהוא מתגלה השתא בחמשה חומשי תורה הוא אחד מני רבים, ומצד כך, מה שהתורה כפי שהיא מתגלה לנו, מתחילה באות ב' - 'בראשית' ומסתיימת בל' של 'לעיני כל ישראל' כלומר, מצדו יתברך שמו הוא 'איסתכל באורייתא וברא עלמא' מלעילא לתתא, אבל מצינו, התנועה המתגלה בתורה שניתנה בידינו היא תנועה של תורה שמניעה את כל הבריאה למה שהיא עתידה להתבלות, ולכן היא מתחילה בב' ומסתיימת בל' בבחינת בל-בלה.

וזוהי כל התורה כולה שיש בידינו השתא במדרגת האי עלמא, והתורה מתחילה בב' ומסתיימת בל' כמו שנתבאר, משום שזוהי מדרגת התורה וזהו גם עסקינו בתורה להיות דביקים במדרגה הזו שכל הבריאה כולה עתידה להתבלות.

* כפי שנתבאר לעיל בשורש בל.

הגדרת 'דבר קיים' היא חלקים המצטרפים - וה'בלה' חל על כח המצטרפם

ובעומק, שורש הדבר הוא משום שיסוד כל קיום של כל דבר הוא בצירוף שיש בו, צירוף החלקים שבו זה לזה וצירופו של הדבר לדברים אחרים, - זה יסוד הקיום של כל דבר מכח הצטרפותו לדבר אחר, ואם איננו בר-צירוף לדבר אחר הרי שאין לו קיום. כלומר - אין הכוונה שיש את עצם קיום הדבר ועל גבי כך הוא יכול להצטרף או לא להצטרף לדברים אחרים, אלא כל דבר ודבר שקיים בבריאה, הקיום שלו הוא אך ורק במה שהוא מצטרף לאחרים.

ולכן כל עצם בבריאה נקרא דבר^ב בבחינת דר-ב', כיון שכל דבר ודבר שקיים בבריאה שיש לו מקום של מדורים - דר בבריאה, הוא באופן שיש לו ב' חלקים^ג שמצורפים זה עם זה

מציאות הבגדים כתולדת החטא - גילוי תפיסת ההפרדה שבבגדים שמכח כך בגדים מתבלים

ומצד כך, כשחל בדבר מציאות שהוא מתבלה כלומר, זה חל על הכח שמצרף את אותם חלקים, ואז החלקים מתפוררים וממילא אין לדבר מציאות של קיום, שכיון שעומק נקודת הקיום בעצם היא במציאות של הצירוף, הרי שכאן היא איננה קיימת.

ודוגמא ברורה ויסודית לדבר - הרי משורש חטא אדם הראשון כאשר הם נתקללו ע"י האכילה מעץ הדעת, אחד מהדברים שהם תולדה של החטא זהו מה שנעשה להם בגדים,

הוא השורש של לב מלשון לבלב כלשון הגמ'^ב "היוצא ביומי ניסן ורואה אילנות מלבלבים"^ג וכו'. כלומר, יש בצומח מציאות של לבלוב, וכשנעשה להיפך ממציאות של לבלוב, הרי שהדבר בלה - לב, כל - לב הוא שורש מציאות החיות בבחינת מה שנאמר בקרא "והחי יתן אל לבו" וכל מקום שמתגלה בחיות מדרגת הלב הוא הנקרא לבלוב, והיפך הבלבוב הוא כשהדבר בלה.

ה'בלה' שבמבול - ההתפוררות של הארץ מכח שהיא התמלאה במים

יתר על כן, הדוגמא השורשית והיסודית שמצאנו בדברי חז"ל למציאות הבילוי המתגלה בעולם עצמו זהו במבול כמו שמביא רש"י מדברי חז"ל שהטעם שהוא נקרא מבול משום שהוא מבלה הכל, והיינו שכשהקב"ה מביא מבול לעולם, הרי שהבריאה מתבלה.

כלומר, חידוד הדברים - באופן שנעשה הבילוי מונחות שתי תפיסות - ישנה תפיסה שמכח שהדבר מתערבב הרי שנעשה בו בלבול ומכח הבלבול הדבר בלה, ויש שמתגלה בלוי עצמי בדבר, ומצד כך האופן של הבילוי שהדבר איננו עומד כמציאות לעצמו והגדרתו, אלא הוא מתערבב בדבר אחר זהו בבלוב^ד שע"י התערובת הדבר מתבלבל ומתבלה.

אבל האופן שמתגלה בילוי עצמי בדבר עצמו זה מה שמתגלה במבול כמו שחודד שכל הבריאה כולה^ה נהייתה מלאה כולה במים וע"י שהכל מלא במים, הרי שהארץ עצמה מתפוררת ונשחקת וזהו מציאות הבילוי שחלה בעולם ע"י המבול.

^ב וכמו"כ נאמר השורש של לבלוב עוד כמה וכמה פעמים ביחס לעצים ובדוגמא נוספת בלשון חז"ל "עד שילבלבו".

^ג וקרוי לכך הוא בגדר של ביטול בתערובת שהוזכר קודם לכן.

^ד זולת ארץ ישראל שנחלקו בזה בחז"ל אם היה שם מבול אם לאו.

^ה ששורשו בעשרת הדיברות וב"בדבר ה' שמים נעשו" שדיבור ה' הוא שורש כל דבר.

^ו תחילת הצירוף הוא שני חלקים, ובעומק ישנם יותר משני חלקים.

הדבר שהם יוצרים פירוד בעצם קיומם, ולכן קיומם מוליד את הבילוי, את תפיסת ההפרדה ובבגדים עצמם, הבגד שמתגלה בו בעיקר כח הבילוי זהו במנעלים שהאדם נועל לרגליו - אז כפשוטו, מה שהם מתבלים בעיקר זהו משום שהאדם דורך במנעליו על גבי הקרקע וממילא הם נמצאים כל הזמן באופן של חיכוך תדיר וזה גופא יוצר את מציאות הבילוי שלהם

מדרגת הגוף - צירוף הרגלים לעפר ומדרגת הנשמה - בבחינת 'עוף יעופף'

אבל בעומק יותר, הרי כשהאדם חטא נאמר עליו בלשון הפסוק "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", וכבר הוזכר כמה וכמה פעמים, מלבד מה שמתגלה 'ואל עפר תשוב' כשמגיע שעת קבורתו של האדם בפועל שגופו יורד אלי קבר שזהו 'ואל עפר תשוב' כפשוטו, מלבד כך מתגלה 'ואל עפר תשוב' כמעט בכל עת ובכל שעה, כשהאדם נמצא בהאי עלמא באופן שרגליו עומדות ע"ג הקרקע, שבמה שהוא מצורף ברגליו לקרקע, זהו גופא ה'ואל עפר תשוב'. כלומר, זה לא שהאדם עומד על גבי הקרקע אלא הוא מצורף ברגליו לקרקע, ולכן גם כח הבילוי מתגלה בעיקר במנעלים שע"ג הרגליים.

והחיפץ הגמור של המדרגה הזאת, זה מה שמתגלה בעופות - 'ועוף יעופף על פני רקיע השמים' שהוא לא מצורף לקרקע באופן הגמור, והרי שלולי חטא אדם הראשון, מדרגת האדם היתה מעין המדרגה של עוף, והדוגמה הברורה והגלויה לכך זה מה שמתגלה בגאולה העתידה כדברי הגמ' הידועים בסנהדרין (צ"ח א') "לא זכו עני רוכב על חמור, זכו על ענני שמיא", כלומר, אם לא זכו, המשיח יבוא באופן

הן הבגדים שהם תפרו לעצמם כמו שנאמר בקרא "ויתפרו להם עלה תאנה" והן הבגדים שהקב"ה עושה להם - "ויעש להם כתנות עור וילבישם". ולעניינא דידן - הרי אחד מהדברים שמתגלה בהם כח של בילוי באופן הברור והחד זהו בבגדים כמו שנאמר בקרא לגבי ההליכה במדבר "שמלתך לא בלתה מעליך", והיינו משום שכסדר, בגדים הם דבר המתבלה.¹

ושורש הדבר - שכיון שכל מציאות הבגדים מתגלה רק לאחר חטא, היינו מפני שבעומק לולי מציאות החטא לא היה מציאות של בגדים משום שאז, כל דבר היה מצטרף זה עם זה בלא אפשרות של פירוד, וזוהי הבחינה של 'זכר ונקיבה בראם ויקרא את שמם אדם' כלומר - שהם היו 'אחד'.

אבל כשנעשה החטא שמכח כך הם תפרו להם בגדים, מלבד כפשוטו שזה מתחייב מגדרי הצניעות [שזה הרי שורש מה שנתקנא נחש בחוה כמו שאומרים חז"ל], בעומק במה שנעשה להם בגדים, הבגדים הם המפרידים בין האיש לאשה, וזהו כח ההפרדה שנעשה ביחס לחיבור של זכר ונקיבה - הרי כשיש חיבור של זכר ונקיבה מבואר בגמ' כידוע "הוא בבגדו והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה", והיינו משום שקודם החטא הם היו 'אחד', והרי שהמהות של הבגדים שאחר החטא שהם באים להבדיל אותם זה מזה.

ולכן, בשורש השורשים, על הבגדים חל בעומק המציאות שהם דבר המתבלה כיון שיסוד הבגדים הוא ההפרדה בין השנים, ודבר שיסודו הוא הפרדה בין שנים, הוא הוא המהות הפנימית המתגלה בו במה שהוא בלה - ולכן דייקא בבגדים מתגלה המציאות שהם קרובים להתבלות, שע"י כן מתגלה עומק תפיסת

¹ וכן נאמר לגבי בלאי בגדי כהונה שעושים מהם פתילות למנורה וכדו'.

מהות מדרגת המנעלים שבהם מתגלה עיקר ה'בלה'

אבל הרי לשון הגמ' כידוע מאד "לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו ויקנה מנעלים לרגליו", ונמצא א"כ שעיקר הלבוש שמתגלה שהוא הכרח לאדם הוא המנעלים לרגליו, ומצד כך, העומק של מה שהקב"ה עושה להם כתנות עור כמו שנאמר בקרא "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית ד, כא) עיקרו מתגלה בנעלים העשויים מעור כיון שעיקר לבוש של עור מתגלה בנעלים כמו שידוע שבלשון חז"ל סתם נעלים הם נעלים של עור, ודייקא הכח הזה של הלבוש שבנעלים הוא זה שהתפשט לכללות גופו של האדם, כלומר, מאותה תפיסה של לבוש של עור ששייך במנעלים שהם במקום הרגלים שמגדירים את האדם שהוא מצורף לעפר, כך גם הלבוש של החלק העליון של הגוף הוא מאותה תפיסה וע"ז נאמר "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם".

וכמו שנתבאר, עיקר הביולוי מתגלה בכללות בלבושו של האדם, אבל בפרט הוא מתגלה בעיקר במנעלים כמו שהוזכר, - וזה מקביל למה שנתחדד השתא שעיקר הכתנות עור שהקב"ה עושה להם הוא מתפיסת הלבוש שבמנעלים של עור, ועל הבגדי עור הללו חל בעומק כח הביולוי שבבגדים.

מדרגת ה'בלה' המתגלה באות ברית קודש

ולפי"ז, כמו שברור - הרי הוזכר בראשית הדברים שעיקר הביולוי שמתגלה בצורת אדם הוא בכח המדבר שבו משום שה'מדבר' זה עיקר מדרגתו, וכשזה מתגלה מצד הקלקול זהו הנקרא 'נבלות פה' וכדוגמא לדבר מה שמבואר בגמ' בכתובות (ח' ב') "הכל יודעין

של עני ורוכב על חמור דהיינו על החמירות שזה הצירוף לחומר, לארץ עצמה כמו שנתבאר, אבל זכו על ענני שמיא" שהגאולה תהיה באופן של "על ענני שמיא" דהיינו מעין מדרגת "עוף יעופף על פני רקיע השמים" זהו 'על ענני שמיא', וכשם שאור הגאולה לעתיד תהיה ב'זכו' באופן של "ענני שמיא", כמו"כ כשאדם וחיה היו בבחינת 'זכו' מעיקרא, הרי שכל תפיסתם היתה בבחינת "על ענני שמים".

ובלשון ברורה ופשוטה, האדם מורכב מנשמה וגוף, הגוף הוא עפר מן האדמה כמו שנאמר בקרא "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה", אבל הנשמה שהיא בת השמים היא בבחינת "עוף יעופף" כמו שאומרים חז"ל, ואלמלא חטא האדם, א"כ הנשמה היתה שולטת על הגוף ועיקר מדרגתו לא היתה באופן שהרגלים היו מצורפים לארץ, אלא עיקר מדרגתו היתה במדרגת שמים, במדרגת נשמה מן השמים בבחינת "על ענני שמיא" מדין "עוף יעופף על פני רקיע השמים" - זוהי מדרגת הנשמה ששולטת על הגוף, שהגוף מצד עצמו הוא מצורף לארץ בבחינת "עפר אתה" מכח "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה".

וא"כ ברור הדבר, אילולי חטא אדם הראשון עיקר צירופו של האדם לא היה למדרגת העפר אלא למדרגת 'על ענני שמיא' - ובעומק היינו שהוא היה מצורף לבחינת המים שנמצאים בענני שמיא ששורשם מהרוח כמטבע הלשון שאומרים בתפילת שמונה עשרה - "משיב הרוח ומוריד הגשם".

והרי שמלבד מה שהחטא מביא את האדם למציאות של מיתה שזה כפשוטו ה"ואל עפר תשוב", החטא מביא אותו גם לידי כך שהרגלים מצורפים לארץ.

וביאור הדברים - הרי שפה היא מלשון סוף שהרי ש' וס' שניהם אותיות השפתיים המתחלפות, כלומר, שורש השפתיים הם בגדר סוף, והם הם מקום הבלימה כמו שאומרים חז"ל על הפסוק "תולה ארץ על בלימה" - על מי שכולם פיו בשעת מריבה" שכח הבלימה" מתגלה דייקא בשפתיים, והרי שהשפתיים הם אלו שמגבילים את מקום הדיבור ומעמידים את ה'בל' לדיבור.

אבל כש"יבלו שפתותיכם" היינו שהשפתיים שהם מקום הסוף וההגבלה, הם מתבלים, והרי שמתגלה הדיבור שאין לו מציאות של גבול.

זה העומק הפנימי של ה'זה לעומת זה', ה'בל' דתיקון שלעומת ה'בל' דקלקול. וחידוד הדברים א"כ, בביור - שורש ה'בל' דקלקול מתגלה בדבר המתבלה וכפי שנתבאר שעיקר ה'בלה' הוא בבגדים שביסודם באים ליצור הבדלה ולכן הם עצמם מתבלים והצירוף שבהם אינו בר קיימא.

ושורש הבגדים הוא בנעלים שנמצאים ע"ג הרגלים שזהו מקום השפלות שבאדם ששם הוא מצורף לעפר, וממקום הרגלים זה עולה עד מקום הערוה ששם הוא מקום ה'בלה' דקלקול שהוא לשון של מנאפים כמו שהוזכר, ולכן שם הוא עיקר המקום הנצרך לכיסוי בבגדים.

העומק של "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די" - גילוי כח הדיבור כח שאין לו את הגבול שבשפתיים

אבל היפך הדבר מתגלה בבילוי דתיקון שזה הכח שמבלה את מדרגת הגבול שמגבילה את הדיבור^ט שזהו כח השפתים שמגבילים,

כלה למה נכנסה לחופה אלא כל המנבל פיו" וכו'.

ולכן עיקר הכיסוי של הבגדים שייך דייקא לכת ה'נבלות פה' דעריות, ולכן עיקר הדין שהאדם צריך לכסות את עצמו הוא במקום הערוה, ולענינא דידן - בערוה מתגלה דייקא הקלקול של ה'בל' כמו שאומרת הגמ' ביומא דף פ"ג שכשהחכמים הגיעו לביתו של אדם הנקרא 'בלה', הם לא רצו להיכנס אליו משום שכיון שקוראים לו 'בלה' שמע מינה רשע הוא שנאמר "ואמר לבלה נאופים", והיינו שעיקר ה'בלה' מתגלה ביחס למקום הערוה, וכמו שנתחדד זה מקביל לכך שמקום הערוה הוא עיקר המקום המצריך כיסוי של בגד שהוא הכיסוי דקלקול - ובבגד הרי נמצא עיקר הבילוי שמתגלה בבגדים המתבלים.

ומצד כך נאמר בדין של כיסוי מקום הערוה - "שלא יהא לבו רואה את הערוה" שכיון שערוה זה בבחינת 'בלה', לכן נצרך שה'לב' שהוא היפך ה'בל' לא יהא רואה את הערוה.

תחילת הדבר מתגלה במקום הרגלים המצורפים לארץ בבחינת ערות הארץ, והוא מתגלה גם במקום אות ברית קודש שנצרך לכיסוי כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה כפי שנתחדד.

ה'בלה' דתיקון של "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די" לעומת 'בלה' דקלקול של 'נבלות פה'

אבל כשמתגלה ה"בלה" דתיקון במקום פיו של האדם, הרי שהיפך ה'מנבל פיו', מתגלה המדרגה של "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די", בילוי דתיקון לעומת בילוי דקלקול,

^ח שגם בזה נמצא השורש 'בל' שב'כולם פיו'.

^ט ומצד הקלקול זהו ניבול פה שמבלה את הדיבור, כיון שדיבור זה נוטריקון דר-ב' כמו שהוזכר לעיל לגבי דבר שזה כח הצירוף של שנים והבילוי הוא המבלה את הדיבור.

כלומר עד "היתה לי עדנה" התגלה אצל שרה שהבשר התבלה כמו שאומרים חז"ל^א ולאחר מכן התגלה "אחרי בלותי היתה לי עדנה", וביאור הדברים בהקבלה לראשית הדברים - כמו שהוזכר דברי חז"ל "שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב" אבל המושך דברי חז"ל שם - שלאחר מכן עתיד הקב"ה לחדש את עולמו - וזה בדיוק ההגדרה של "אחרי בלותי היתה לי עדנה", ה'אחרי בלותי' מקביל ל'חד חרוב' ולאחר מכן "היתה לי עדנה" - שצומח עולם חדש, ולכן דייקא יצחק נולד אז שהוא מלשון ישחק בבחינת שחוק דלעתיד לבוא, כלומר שבלידתו של יצחק מתגלה השורש של "אחרי בלותי היתה לי עדנה" שאחרי שיש 'בלותי' מתגלה מציאות של 'עדנה' שהוא האור דלעתיד לבוא שמתגלה.

וכמו שהוזכר זה היה האור דמעיקרא של "היה העולם מתפשט" אלא שמצד מדרגת האי עלמא מתגלה "גער בעולמו ואמר לעולמו די" שמכח הדין הדי-נ' נעשה המציאות של ההגבלה, וזוהי מדרגת יצחק של העולם הזה.

אבל מצד גילוי האור של יצחק - ישחק דלעתיד לבוא, אז יתגלה "אחר בלותי היתה לי עדנה" שהוא לשון של עדן וכמו שאומרים חז"ל שמתחילה נעשה הבשר בלה אבל לאחר מכן מתעדן הבשר וזה מקביל א"כ ל"היתה לי עדנה".

והענין הזה הוא בבחינת עד-נ' אבל זה אינו נ' בבחינת הדי-נ' שבדין אלא עד-נ' בבחינת ההארה של הנ' שלמעלה מהגבול.

וכשהשפתים מתבלות הרי שכח הדיבור מתגלה בבחינת "קול גדול ולא יסף - ולא פסק", וזהו "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די", כלומר, ה'די' זהו מקום הגבול והשפתים בלות מלומר די כיון שאין מציאות של גבול, - כשהשפתים שהם הגבול עצמו מתבלות, עי"כ מתגלה הכח של הדיבור ככח שאין לו גבול ואין לו קץ.

והשורש של זה הוא ב"דבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם", וכמו שאומרת הגמ' במסכת חגיגה שמתחילה היה העולם מתפשט מכח דיבורו של הקב"ה עד שגער הקב"ה בעולמו ואמר לעולמו די, כלומר מה שמתחילה העולם היה מתפשט זה מכח שהדיבור מצד עצמו הוא כח שאין לו גבול ולכן הוא הולך ומתפשט - "עד שגער בעולמו ואמר לעולמו די", - ובעומק, על זה דייקא נאמר "עד שיבלו שפתותיכם מלומר די" שכשבליים השפתיים מלומר די, הרי שחוזרת ומתגלה המדרגה של "היה העולם מתפשט" בלי שתתגלה המדרגה של "עד שאמר לעולמו די".

זה כח ה'בלה' של מדרגת התיקון שמתגלה ב"עד שיבלו שפתותיכם מלומר די" כמו שהוזכר.

הארת 'עתידי להחזיר את עולמו' שלאחר ה'חד חרוב' - בבחינת 'אחרי בלותי היתה לי עדנה'

ונתבונן לפי^א להבין עמוק - זוהי מדרגת האור דלעתיד לבוא, שהרי כמו שהוזכר בראשית הדברים, הפעם הראשונה שמצאנו בתורה את הלשון 'בלה' להדיא זהו אצל שרה - "אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדני זקן",

^א מלבד הלשון 'מבול' שחז"ל דורשים שזה מלשון בלה.

^א בעוד שכפשוטו עיקר הבלה שחל בבשר זה רק לאחר מיתה [ובדקות אז זה חל גם על העצמות] משא"כ בחיים שעיקר הבלה מתגלה בבגדים.

גדר 'מילוי פיו שחוק' דלעת"ל - ביטול מציאות ה'אמר לעולמו די'

וכמו שהוזכר פעמים רבות מאוד, זוהי ההארה של ימי הפורים של ה"יעשו עץ גבוה חמישים אמה" שלבסוף תולים עליו את המן, ולעומת כך אצל מרדכי מתגלה המדרגה של "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" כמו שאומרים חז"ל שימי הפורים אינם בטלים לעתיד לבא - זה הכח של ה'בל' דתיקון של ה'יבלו שפתותיכם מלומר די'.

ובעומק, שורש מה שהשפתיים בלות ועי"כ הפה בולם מלומר די, זה משום שבכח הפה שבאדם נמצא הן הכח של הדיבור והן הכח של השחוק שהוא מונע את מציאות הדיבור², ומצד כך, מה שכאן בהאי עלמא נאמר "אסור לו לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה" היינו שתמיד נשאר עדיין מקום לדיבור, ובדקות לאיזה דיבור נשאר מקום? - לדיבור הזה של "אמר לעולמו די" שע"ז נאמר בעומק "אסור לו לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה", כי אם הוא ימלא פיו שחוק בעוה"ז, א"כ לא יהא דיבור של די'.

אבל כשמתגלה המדרגה של ימי הפורים ש"חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", במדרגה של "לא ידע" אין מציאות של הדי שב'ידע', אלא דייקא 'לא ידע', ומצד כך נאמר שחוש השחוק הוא החוש המתגלה במדרגת חודש אדר כיון שמאיר בו ההארה מעין דלעת"ל.

וזהו מה שבפורים יש ניצוץ של היתר למלאות פיו שחוק - אבל זה לא שיש כאן היתר למלאות פיו שחוק בעולם הזה אלא זה שחוק שהוא מעין הלעתיד לבוא, וע"י כן

שהפה מתמלא כולו בשחוק, הרי שהוא מעין המדרגה של "יבלו שפתותיכם מלומר די".

וע"י כן מאיר האור של "וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" כיון שאין את ה'גער בעולמו ואמר לעולמי די'

גדר 'עד שב'ידע' הוא עד ולא עד בכלל, וגדר 'עד' שב'עד דלא ידע' הוא עד ועד בכלל - תכלית הידיעה שלא נדע

כסדר, יש במדרגת האי עלמא מציאות של די', אבל בימי הפורים מסתלקת המציאות של ה'די', כלומר, כל השנה כולה, הכל הוא במדרגה של הדעת ומצד כך, הדע הוא אותיות עד, וגדר ה'עד' הוא בבחינת "עד ולא עד בכלל".

אבל בימי הפורים שמתגלה האור של 'עד דלא ידע', אז מתגלה האור של ה'דע' שהוא 'עד ועד בכלל', ואז ה'לא ידע' חוזר לכלל של העד-דע בבחינת "תכלית הידיעה שנדע שלא נדע" כלשון רבותינו כידוע מאוד, ושמה מתגלה המדרגה של פה שכולו מציאות של שחוק.

וכמו שכבר הוזכר במקום אחר, זה רמז בשמו של מרדכי שהוא בגימטריא רע"ד שהם אותיות השורש של המילה העדר, אלא שכשזה מתגלה מצד הקלקול, מתגלה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד" שזהו ה'בלה' הגמור שמתגלה כשהגזירה נגזרה.

אבל הגזירה הזו, היא איננה יכולה להתקיים, שהרי ישראל אינם יכולים להתבטל, וע"י הגזירה הזו שבבחינת "גדולה הסרת טבעת" של המן, התגלה כח ההעדר של ה'בלה' דתיקון שזהו ה"יבלו שפתותיכם מלומר די" מכח שכל הפה מתגלה במדרגה של שחוק.

² וכמו שחודד פעמים רבות.

בו שחיקה דקלקול, וזהו א"כ עומק התיקון של ה"ויקומו לצחק" שהיה מכחו הנפילה ממדרגת מתן תורה לחטא העגל.

ואז כשמתגלה שבפה כולו נעשה מציאות של שחוק - השחיקה הזו, היא מה שמתגלה בפורים שהוא מלשון פירורים כמו שאומר המהר"ל ועוד כידוע, והפירורים הללו נעשים ע"י מה שמפוררים את הדבר באופן של 'בלה' דתיקון.

ואז מתגלה בכל פירור ופירור אור אין סוף, כלומר - זה לא פירור שנבדל מזולתו ואיננו מצורף כמו שהוזכר בראשית הדברים, אלא בכל פירור ופירור מתגלה בו האור של האין סוף, ונמצא שאפילו בדבר הקטן ביותר מתגלה ההארה של האין-סוף, - זה עומק ההארה של ימי הפורים.

וזהו ה'בלה' השלם דתיקון של "אחרי בלותי היתה לי עדנה" שאז נאמר "צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי", שבכל חלק וחלק, ובכל פירור ופירור ולו הקטן ביותר, מתגלה האור אין סוף הגנוז בתוכו.

וזהו השלימות של ההארה של ימי הפורים שמתגלה מחד איך הדבר נפרד כביכול, אבל מאידך בכל נקודה ולו הקטנה ביותר יש את עומק מציאות הגילוי של אור אין סוף, שהוא ה'אין סוף' בבחינה של 'יבלו שפתותיכם מלומר די' שאין מציאות של גבול, - זה פנימיות המדרגה של 'אחרי בלותי היתה לי עדנה', ה'בלה' דתיקון שמביא את ה"כל השומע יצחק לי", וזה מה שמתגלה בימי הפורים שבהם האדם ממלא את פיו שחוק - אור דלעתיד לבוא.

שאלות מהשומעים

שאלה: אם אפשר לבאר יותר מהו הקשר בין השורש 'בל' לשורש 'לב'.

וכמו שנתבאר, זהו משורש לידתו של יצחק - "צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי" ששם התגלה ה"אחרי בלותי היתה לי עדנה".

זה השורש של האור של העתיד לבוא שמתגלה בעומק של כח ה'בלה' דתיקון.

'ויקומו לצחק' דקלקול שהוא הפלה מהיראה דמתן תורה לעומת 'ויקומו לצחק' דתיקון שמכח "הדר קיבלוה בימי אחשורוש"

מה שבחטא העגל נאמר "ויקומו לצחק" זה היה נפילה ממדרגת קבלת התורה, והצחוק הזה הוא היה ההפלה שלהם ממדרגת הדיבור של הדברי תורה שניתנו בהר סיני שבמדרגת "למען תלמדו ליראה אותי כל הימים" כמו שאומרת הגמ' בברכות שהתורה ניתנה באימה וביראה ברתת ובזיע.

אבל השתא כש"הדר קיבלוה בימי אחשורוש" באהבה וברצון מכח שמחת הנס, כאן מתגלה התיקון של "ויקומו לצחק" שהיה בחטא העגל

ואז מתגלה שגם כשמקבלים עוד פעם את התורה קמים לצחק, אבל זה לא 'ויקומו לצחק' צחוק דקלקול דחטא העגל שע"כ נופלים ממדרגת מתן תורה, אלא מכח ה'הדר קיבלוה בימי אחשורוש' מתגלה בימי הפורים "ויקומו לצחק" דתיקון בבחינת "צחוק עשה לי אלקים כל השומע יצחק לי".

כח השחיקה לפירורים שבשחוק של פורים שמגלה את הארת האין סוף בכל פירור ופירור

והרי שחוק זה מאותו לשון של שחיקה [כדוגמא של שחיקת סממנים וכדו'] אלא שמצד הקלקול כששוחקים דבר הרי שהוא בלה ומתכלה, אבל בכח השחוק של ימי הפורים וחודש אדר, זהו כח שחוק דתיקון באופן שאין

שאלה: האם מה שמבואר בתורת ברסלב שבשביל להגיע לשמחה צריך איזה "מילתא דשטותא", הכוונה לפי מה שנתבאר בשיעור, שבשביל להגיע ל'בל' דתיקון צריך לעבור דרך ה'בל' דקלקול.

תשובה: בהגדרה חיצונית, כיון שכמו שאמרנו שהאדם נמצא במדרגה תחתונה של 'עפר אתה ואל עפר תשוב' והרי שיסודו מעפר שמונח בו מציאות של עצבות, לכן פותחים בתחילת הלימוד במילתא דבדיחותא שבביל לעלות ממדרגת 'קליפה קודמת לכפרי', אבל ההגדרה העמוקה והשורשית היא שהתכלית של השמחה היא בלמעלה מן הדעת ולכן בפורים נאמר "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע" משום שתכלית הידיעה שנדע שלא נדע ולכן יש בפורים מציאות של שמחה כי השמחה היא בלמעלה מן הדעת, - והאופן שמגיעים ללמעלה מן הדעת מהצד התחתון זה ע"י "מילתא דשטותא", ומצד כך א"כ, המטרה היא לא רק להסיר את העפרוריות של העצבות אלא להסיר את הדעת מהצד התחתון.

ב-ל בלה בלכביפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 37453537

תשובה: כמו שנתבאר בשיעור, 'בל' ו'לב' הם דבר והיפוכו, תחילת הקיום והחיות של כל דבר הם בבחינת לב, בבחינת "והחי יתן אל לבו" וכמו"כ כשצמח גדל זה נקרא לבלוב כמו שהוזכר, ולעומת כך ה'בל' הוא הדבר ההפוך בדיוק, היפך תנועת הגידול שלו, הבלבוב שלו הוא מתבלה, וא"כ הם דבר והיפוכו ששורשם אחד.

שאלה: האם השורש 'בלבול' ג"כ שייך ל'בל'.

תשובה: ידובר על כך בעז"ה בהמשך בשורש בלל שגם ידובר על כח ההכפלה של ה'ל' שבשורש בלל, - שורש 'בלה' שבו אנחנו עסוקים הוא ה'בלה' עצמו שלפני ההכפלה של ה'ל', ובכללות זה ברור וכמו שהוזכר בדוגמא היסודית שחז"ל אומרים על המבול שזה נקרא מבול משני לשונות, משום שבו הקב"ה בילה את הכל ובו הקב"ה בלל את הכל (מלשון בבל), ובדקות שני מדרגות הללו שורשם אחד וכמו שהוזכר בקצרה - יש מה שהדבר מתבטל ע"י שהוא נהיה בלול עם אחרים שזה ביטולו ויש מה שהוא מתבטל מיניה וביה שזהו ה'בלה', אלו הם שני היחסיות.

שאלה: מהו היחס שבין שמחה לשחוק.

תשובה: בהגדרה כוללת השמחה היא תפיסת השלימות וכמו שהוזכר פעמים הרבה ששמח זה אותיות חמש שאלו הם חמשת מדרגות הנשמה, וכמו שכותב הרש"ש, עיקר השמחה המתגלה היא בבחינת 'רעותא דליבא' שהיא השמחה במדרגה החמישית - היחידה.

ולעומת כך מציאות השחוק הוא כח של ביטול שמבטל דבר אחר.

ובלשון כללית שמחה ושחוק מקבילים ליש ואין, שמחה היא ביסוד ה'יש' ושחוק הוא בסוד הביטול, סוד ה'אין'.

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בלה

סוגיות במחשבה

בלה

בלביפדיה מחשבה בלה

במציאות של העדר, ולעולם לא יהיה העדר. הנבראים - מעשי ידיהם מבליים אותם, משום שהם נבראים ובמהותם קדם בהם ההעדר להויה. הקב"ה מבלה את מעשי ידיו מפני שהוא בורא ולא נברא.

לפי זה אפשר להוסיף ולבאר את הסוגיא.

הדוגמא הפשוטה ביותר מעולמו של האדם היא עצם לידתו, וצמיחת הצומח. האדם נולד מכח הזרעה, והעצים צומחים מזרע המוטמן באדמה. חודש חשוון נקרא "בול" (מלכים א' ו, לח), וכתב רש"י (שם) שטעם הדבר הוא ש'בול' הוא מלשון 'בלה', וזאת משום שבחודש חשוון יורדים הגשמים מחמתם הזרע נפסד באדמה ומתבלה, ולאחר מכן הוא חוזר וצומח. והם הם הדברים האמורים לעיל, כי 'בלה' איננו כליון גמור, אלא כליון שיש לו אפשרות תיקון וצמיחה מחודשים. גם לידת האדם היא צמיחה אחרי שהזרע מתבלה, בדומה לזרע שבאדמה.

בריאת אדם הראשון, קין והבל

אדם הראשון נברא מן האדם "ויצר את האדם עפר מן האדמה" (בראשית ב, ז), חוה נבראה מצלעו של אדם הראשון, ונולדו להם ב' בנים - קין והבל. הבל - אותיות בלה, ועל כן מובן מדוע קם קין על הבל. שמו של הבל מעיד כי קרוב הוא להתבלות, וממילא קרוב יותר שקין יהרוג את הבל, ממה שהבל יהרוג את קין. כשם שאסור להלך תחת קיר נטוי (ברכות נה), שבזה מעורר את מידת הדין, ויתכן שיענש גם אם לא היתה עליו גזירת מיתה עד עתה, כך גם 'הבל' מצד עצמותו עורר עליו מציאות של דין, עד שהרגו קין.

אחד משורשי 'ב-ל' הוא 'בלה', והופעתו הראשונה בתורה היא אצל שרה אמנו "אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן" (בראשית יח, ב). כלומר, אחרי שכבר התבלה הגוף, כדרך אנשים שמזדקנים, חזר ונעשה כצעיר, והיתה לו עדנה.

בלה - העדר הקודם לקיום

ברור לכל בר דעת כי באה התורה ללמד ש'בלה' אין פירושו כליון גמור, שהרי מפורש שאחרי שהיה הגוף בלה, הוא חזר ונעשה צעיר. אם כן, מונח כאן השורש של תפיסת המושג 'בלה', והיינו שאינו מתכלה כפשוטו ובא לכלל העדר, אלא שחל בו קלקול שיכול לחזור לתיקונו באופנים מסויימים.

דבר ידוע הוא בדברי רבותינו כי ההעדר קודם לקיום, וכפי שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן (בר"ר ג, ז), ומתוך חורבן העולמות בנה עולם דידן, וכן החושך קודם לאור והלילה ליום. כל נברא, מעצם היותו נברא, לא היה קיים קודם שנברא. מתוך ההעדר באה הבריאה של כל אחד מהנבראים. לעניין דידן - זוהי בחינת 'בלה', שתקומתו וחידושו הם מתוך חוסר והעדר.

בזה מתבאר עומק דברי חז"ל (ברכות י): "מאי כי אין בלתך (שמואל א' ב, ב)? אמר רבי יהודה בר מנסיא: אל תקרי כי אין בלתך אלא אין לבלותך, שלא כמידת הקדוש ברוך הוא מידת בשר ודם: מידת בשר ודם - מעשה ידיו מבלין אותו, והקדוש ברוך הוא מבלה מעשיו". הקב"ה הוא 'היה-הווה-ויהיה', וממילא לא שייך שהוא יהיה 'בלה'. הבורא מעולם לא היה

היא להתפשט, "כיוכל ישלח שורשיו" (ירמיהו יז, ה). המים הם כח הפוך לכח האש, ותכונת האש היא לכלות ולהחזיר כל דבר לשורשו, 'בלה' אותיות 'להב' שהם אש להבה המכלה כל דבר. הכנגדם הם המים שמצד עצמם תמיד מתנועעים והולכים, פועלים ומובילים.

המבול בזמן דור המבול היה מבול שעיקרו מים, בעוד שבסדום מפורש כי ירדו עליהם "גפרית ואש מאת ה' מן השמים" (בראשית יט, כד). במים עצמם גנוזים כוחות שונים, ויש בהם 'בלה', אך יש בהם כח של הובלה. נמצא שהם ממש דבר והיפוכו - מבילים ומובילים, מכלים ומקיימים.

נקודת השילוב ביניהם קיימת ביצירת האדם. תחילת בריאתו היא מ'טיפה סרוחה', שמתפשטת ויורדת לאות ברית קודש, וזוהי תכונה של 'הובלה'. 'טיפה' היא מבחינת מים, ואותה טיפה מתבלה ומכוחה נעשית יצירת האדם. גם יצירתו היא באופן שהטיפה מסרחת, ומתוך הכילוי והקלקול (אש) צומח עובר ובאים חיים חדשים (מים). נמצא שסדר ההולדה הוא 'הובלה', 'כילוי' ויצירת חיים חדשים.

שורש התפיסה של 'העדר קודם להויה', זהו העדר כפשוטו, והוא מוגדר כאש גמור. אולם גם מבחינת מים יש גילוי ל'העדר קודם להויה', והוא באופן של אותה טיפה שמסרחת, ומתוך קלקול זה חוזרת וצומחת קומתו של אדם. נמצא שהאש היא כילוי גמור, בעוד שמים הם כילוי שיש אחריו צמיחה וחיים.

כוחי וראשית אוני

מעתה יש להתבונן ולהבין דבר נפלא.

כפי שאמר יעקב אבינו על עצמו שראובן

והנה, הבל לא היה תפיסה חדשה של 'הבל', אלא שהוא מרמז להעדר שהיה אצל אדם וחוה עצמם, שהרי הם התחילו גם כן מהעדר (ככל נברא). את הכח של ההעדר קיבל 'הבל-בלה', ושורש יצירתו גנוז בכח אביו ואמו, בשורש תפיסת ה'הבל', שהוא היחס הראשוני של אדם וחוה.

עוד מצאנו בחז"ל "עשרה דורות מאדה"ר ועד נח, בא נח ונטל שכר כולם" (אבות ה, ב). עשרה דורות אלו - נמחו במבול. המבול גם הוא משורש 'בל', וכמו שאמרו חז"ל שנקרא כך שמו משום ש"בלה את הכל, בלב את הכל" (רש"י בראשית ו', ז'), וכמובן שיש בו גם משמעות של 'בלל' וערבב הכל (אב"ע ויקרא יח, כג). עוד משמעות שיש למבול היא 'העדר', שכן העולם נחרב וכל הדברים שהיו בו התבטלו. מובן נוסף שיש לבלילתו של המבול היא מה שאמרו שהקב"ה הוריד עליהם גשם ואש, אם כן המבול עצמו היה כלול ממים ואש.

אם כן, לאדה"ר היתה תולדה שהיא 'הבל-בלה', ואחרי עשרה דורות שנגמרה קומת אדה"ר, נעשה המבול כולו 'הבל' - מבול שבילה את הכל, ו'קומת האדם' שהתגלתה באותם עשרה דורות נמחתה מעל פני האדמה

'בלה' - הוביל'

הכתב והקבלה כתב ש'בלה' זה גם מלשון 'הוביל', ובאמת הדבר רמוז ברש"י שכתב "שבילה את הכל, שבלבל את הכל, שהוביל הכל ממקום גבוה לנמוך".

שורש המילה 'בלה' הוא גם שורש המילה 'הוביל', ובאמת שאלו ב' מובנים שהם דבר והיפוכו. מחד גיסא כח המים הוא 'אבנים שחקו מים' (איוב יד, יט), והשחיקה הזו מבילה את האבן ומכלה אותה. מאידך גיסא, כל מציאות המים

אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל, ולומר: 'ארור שכב עם אשת אביו', ויבא חטא זה לידו? אלא מה אני מקיים: 'וישכב את בלהה פילגש אביו' - עלבון אמו תבע. אמר: אם אחות אמי היתה צרה לאמי, שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי?! עמד ובלבל את מצעה. אחרים אומרים: שתי מצעות בלב, אחת של שכינה ואחת של אביו. והיינו דכתיב (בראשית מט, ד): 'אז חללת יצועי עלה' (שבת שם).

דעת לנבון נקל שלא בכדי בלב ראוּבן את יצועי בלהה, שגם בה יש שורש 'בלה'. 'בלהה' היא הרחבה של 'בלה', אך עניין שמה הוא שהתקיים בה 'בלה' ועל כן היא נקראת כך, ונבאר. ראובן עצמו הוא 'כוחי וראשית אוני', דהיינו הוא מגיע מ'טיפה דתיקון', ואצלו הטיפה לא התכלתה, אלא היתה בה מציאות של 'בלה' שחוזר וניערור לחיים חדשים, ככל זרע שנזרע באדמה, וכדלעיל. אולם כשראוּבן פעל מתוך בהלה, ובלבל את יצועי בלהה, חל גם ביחס אליו אותו הגדר של בלבול, והוא הפסיד את מעלת הבכורה, הכהונה והמלכות.

ראובן החליט לבלבל את יצועי אביו משום שביקש שלא אהיה מכאן ואילך 'עיקרו של בית'. לאה היא מלשון לאות, עייפות. נמצא ש'בלה' ו'לאה' מאוד קרובים זה לזה במשמעותם. זאת ועוד. כשדבר עומד בקיומו ובתוקפו, הוא לא מתבלה. אולם כשהדבר נעשה 'לאה' והחלקים בו 'עייפים' - אז הוא מתבלה ומתבלבל.

דוגמא פשוטה וברורה לדבר היא מציאות חייו של האדם עצמו. זקן קרוב יותר 'להתבלות', בעוד שצעיר אינו מתבלה. אם כן, ראובן מחליף בין ב' אמהות שעניינן קרוב. הן אמת שלאה היא אחות רחל ובלהה היא שפחתה, אך בפנימיות הדבר ישנו דמיון וישנה

הוא "כוחי וראשית אוני" (בראשית מט, ג), ודרשו חז"ל שלא ראה קרי מימיו. ראיית קרי פירושה טיפה שלא יכולה לצמוח ממנה מציאות חדשה, כילוי ללא המשך, השחתה ללא תיקון. טומאת קרי באה בשעה שהתאווה בוערת באדם כאשר בנעורת (סנהדרין לו). כשיסוד ה'אש' פוגע ב'טיפה ראשונה' - אזי היא יוצאת לכילוי גמור ללא תיקון. אך כשיסוד המים נגלה הוא בא לכלל תיקון, ונוצר עיבור. מי שלא ראה קרי מימיו, נשמרה טיפה ראשונה אצלו בתכלית השמירה - זוכה שמה'כילוי' הראשון של זרע - יצא שבט ראובן.

לראובן בכור ישראל אומר יעקב אבינו "פחו כמים אל תותר, כי עלית משכבי אביך, אז חיללת יצועי עלה". בלשון הקודש פירוש המילה 'פחו' היא 'בהלה'. כאשר דבר נעשה מתוך בהלה - הוא נידון לכילוי ואין לו קיום. מתוך אותה 'בהלה' ראובן בלבב את יצועי יעקב (שבת נה:). בלבול גם הוא משורש 'ב-ל', שכן בלבול ובלה עניינם אחד, שהוא כילוי ואי קיום. ובאמת כל דבר בבריאה הוא 'בלול', שכן הוא מורכב מחלקים וחומרים שונים. כשהוא מתבלה - הוא חוזר ומתפרק. אמנם, הפירוק כולל את כל החלקים השונים, שהיו מרכיבים את השלם, וה'בלילה' היא שהחזיקה את הצירוף של כל החלקים. אולם בתחילה היה הדבר 'בלול' ועתה הוא במדרגה של 'בלבול', שהיא חוסר קיום, ועל כן אין ל'שלם' אפשרות להחזיק בשלמות.

בלבול יצועי יעקב

ראובן 'בלבל' את יצועי אביו, דהיינו קלקל את מה שמר על שלמות ה'בלילה' של ד' נשות יעקב אבינו.

"תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: מוצל אותו צדיק מאותו עון, ולא בא מעשה זה לידו.

קרבה בין 'בלהה' ל'לאה'.

פטירת רחל, שהיתה "עיקרו של בית" (בר"ר עא, ב). חז"ל הביאו כמה ביאורים מה שורש מציאותה של אשה: "דתני ר' חייא אין אשה אלא ליופי אין אשה אלא לבנים" (כתובות נט:). הצורך בבנים הוא כה עז, עד שאמרה רחל ליעקב "הבה לי בנים, ואם אין - מתה אנכי" (בראשית ל, א), ומכאן למדו חז"ל שארבעה חשובים כמת, ואחד מהם הוא מי שאין לו בנים. כשרחל אומרת 'הבה לי בנים' הרי שיש כאן 'הבה לי' שהם אותיות 'ב-ה-ל' ברצף. דהיינו, הגופא דעובדא שמי שאין לו בנים נחשב כמת נכון אצל כל אדם, אבל התגלה אצל רחל, וגם זאת בבחינת 'בהלה'.

בלה ובלע

כח העיבור והלידה באשה

עתה יש להבין בזה עומק נוסף. אשה מולידה בעקבות השפעה של הזכר, בעוד שהאשה מקבלת את הזרע. גם במילה 'בקבלה' יש 'בלה-ק'. אולם לידה איננה רק קבלת זרע, באופן שהאיש משפיע והאשה מקבלת. אם כל עניינה של האשה היה רק לקבל את הזרע - היא גם היתה פולטת זרע. הזרע הופך לולד משום שהוא נבלע בגוף האשה, ומתוך הבלה יש חיים חדשים שמגיעים מחמת ה'בליעה'. כידוע, אותיות הגרון מתחלפות זו בזו, ובכל 'בלה' יכולה גם להיות מציאות של 'בלע'. כשהאשה הופכת ל'בית קיבול לולד', ולא רק לזרע, נוצרת 'בליעה' שממנה צומח ולד. אם אין 'בליעה', הזרע עצמו נפלט ומתבלה בצורת קלקול שאי אפשר לתקנו.

אם כן, כשאמרו חז"ל שבלהה היא שפחת רחל, עומק הדבר הוא שרחל היא עקרו של בית, והיא זו שאומרת 'ואם אין מתה אנכי', וגילוי הבנים הוא על ידי שהיא מקבלת זרע שנבלע בתוכה, ואז היא מסרחת והופכת

חז"ל אמרו (כתובות מו.) לעולם אל יהרהר אדם ביום, שמא יבוא לידי טומאה בלילה, שנאמר 'ונשמרת מכל דבר רע'". זהו אופן אחד של קלקול בו טיפת קרי אובדת בלי אפשרות לתיקון. אופן שני, כמבואר בגמרא (שבת קכז:) הוא "חולשה דאורחא". אם כן, ישנו אופן של 'בלהה-בלה-בלכול' שגורם לטיפת זרע שלא להתקיים, ויש אופן של 'חולשא-לאה' מחמתו אין קיום לטיפת זרע. אלו ב' בחינות קרובות זו לזו, בלהה ולאה.

רחל-בלהה-לאה

והנה, כל עניין בלכול משכבו של יעקב היה אחרי מיתת רחל, ורחל "מתה עלי בדרך בעוד כברת דרך לבוא אפרתה" (בראשית מח, ז). מיתתה של רחל, כפי שהבין זאת יעקב, היתה שייכת להיותם בדרך, חולשא דאורחא. אפילו כשביקשו השבטים לרדת עם בנימין לשבור אוכל במצרים אמר להם יעקב "לא ירד בני עימכם, כי אחיו מת... וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה..." החשש מאסון 'בדרך', הוא משום שאמו גם היא 'מתה בדרך'. אם כן, מיתת רחל אמנו תלויה ב'חולשא דאורחא', דהיינו בבחינת 'לאה'. כשהאדם בדרך - יש בו לאות, וזוהי 'פסולת דלאה' ששלט ברחל, והבן. כאשר ראובן מחליף את מיטת בלהה במיטת לאה, זהו מעשה שמגיע מצד 'קלקול דלאה', ולכן גם איבד את ברכתו שלו, שהרי במקום לגלות את 'תיקון דלאה', ראובן מוציא אל הפועל את צד הפגם והקלקול. נמצא איפוא, שישנם ב' פגמים במעשה ראובן, האחד מבחינת 'בלהה', והיינו שהיה 'פחז כמים', והשני מבחינת 'לאה', שגילה את ה'חולשא דאורחא' של שליטת לאה ברחל, ולא את צד התיקון.

אמנם, כפי שנתבאר מעשה ראובן בא אחרי

באופן שאי אפשר להפריד. מצד התיקון של דן ונפתלי - הולידה רחל את יוסף ובנימין.

בתוספת עומק אפשר לומר שלאחיה גם היא הכניסה את שפחתה אחרי ש"ותעמוד מלדת" (שם, לה). שפחת לאה היא זלפה, שהיא מלשון לזלף. יש טיפה שנכנסת מכח 'בליעה' דרחל, ויש שפע של טיפות, שהוא 'זילוף'.

בלעם - בלה עם ובלע עם

כשבני ישראל מבקשים לצאת ממצרים, המתנגד העיקרי שלהם היה בלעם. בתחילה היה יועץ של פרעה והיה יועץ להרוג את כל הזכרים (סוטה יא.), ולאחר מכן בא לקלל את ישראל. כידוע, 'בלעם' הוא 'בלה-עם' (סנהדרין קה.). חז"ל דרשו את שמו בלשון אחד, לא כ'בלע' אלא כ'בלה', שכן רצונו היה לבלות את עם ישראל. אמנם, כשבא לקלל את עם ישראל, היה זה לבקשתו של בלק, שהוא אותיות 'קבל'. נמצא שב'בלעם' ובלק' נמצאות ב' הבחינות האמורות לעיל של 'בלע' ו'קבל'.

כשממלאים כלי במשקה, הכלי הוא 'כלי קיבול' למשקה. אולם מה שנכנס מהמשקה בתוך הדפנות נחשב כ'בלוע' בדפנות הכלי. אלו ב' התפיסות של בלק ובלעם - בלק הוא חללו של הכלי, מקום הקבלה, ובלעם הוא דפנות הכלי עצמו. בלעם ביקש לבלות את כנסת ישראל, ופירוש הדבר הוא שכאשר שמים דבר בתוך כלי, הוא נמצא בחללו של הכלי, שהוא בית קיבול. בלי 'חלל' אי אפשר להכניס דבר לתוך הכלי, אולם כשדבר נכנס לתוך ה'חלל' הדבר 'מתחלל'. כל קבלה היא 'ק-בלה', וכל כניסה לתוך הכלי היא היכי תמצוי לבלות את הדבר.

דוגמא לדבר, ידועים דברי חז"ל (ברכות נה.): "אמר רבי יוחנן: אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר יהב

ל'בלה' ומשם יוצא לבסוף ולד. אשר על כן, כשראתה רחל שאין לה בנים, הבינה שהיא צריכה לתקן את בחינת 'בלה' שאצלה, וזאת על ידי שתכניס את בלהה שפחתה להיות לאשת יעקב. עד אז, כל טיפה שנכנסה מיעקב ברחל היתה 'בלה' ומתקלקלת, ולא היתה באה לכלל תיקון. רחל אמרה ליעקב שהיא מוכנה להכניס את שפחתה תחתיה - "ואבנה גם אנוכי ממנה" (שם, ג). רחל רוצה שבזכות שהיא מכניסה את 'בלהה' - היא תתקן את בחינת 'בלה', ותזכה ל'בלע'.

רחל אף אומרת שהיא מבקשת להכניס את בלהה כמו שעשתה שרה: "אמרה לו וזקנך לא היו לו בנים וחגר מתניו כנגד שרה א"ל יכולה את לעשות מה שעשתה זקנתי א"ל ומה עשתה א"ל הכניסה צרתה לביתה א"ל אם את הדבר הזה מעכב 'הנה אמתי בלהה'" (ילקו"ש רמז קכז).

כששרה הכניסה את שפחתה לביתה, זכתה לבסוף ל'אחרי בלתי' היתה לי עדנה, ועוד יתבאר העניין להלן. בזכות הכנסת בלהה, זכתה בסוף רחל ללידת יוסף ובנימין.

לבלהה נולדו ב' שבטים - דן ונפתלי. דן הוא מלשון 'דין' "דנני אלוקים" (שם, ו), וכל דין פירושו גבול ומידה, 'די-ן'. כל עוד דבר יכול להתפשט, הוא הולך מרחיב. בשעה שהוא מגיע ל'גבול' ועומד על הדין - הוא מוכרח להתבלות. גם במערכת 'מקום-עולם' כשדבר מגיע לגבולו הוא מתכלה, ובודאי שבמערכת 'זמן' כל קצה פירושו סוף קיום הדבר.

נפתלי הוא מלשון התקשרות "נפתולי אלוקים נפתלתי" (שם, ח). רש"י (שם) פירש ש'נפתלתי' פירושו התקשרתי והתחברתי. הרי שאם זה מצד הקלקול - לבסוף נפרד החיבור ומתכלה, אך אם זה מצד התיקון, יכול הוא לזכות להיות צמיד פתיל, מחובר ומצורף

אברהם מוליד שרי אינה יולדת שרה יולדת". היציאה החוצה היא מעל לחללו של עולם, כלשון חז"ל, שהרי במידת בשר ודם כלי ריקן מחזיק וכלי מלא אינו מחזיק, ובאמת במהלכי הטבע אברם ושרי אינם מולידים. כח הלידה של אברהם ושרה הוא מצד הנהגת הבורא ש'כלי ריקן אינו מחזיק וכלי מלא מחזיק'. כח הלידה של אברהם איננו מכח 'קבלה-קבלה', משום שאם כן - היה זרעו 'כלה' ב'חלל הכל'.

אצל שרה היתה מציאות הפוכה, הן אמת שמצד דרכי הטבע "אין לה ולד (בראשית יא, ל) - אין לה בית בולד" (יבמות סד); אולם מצד הנהגת הבורא היתה שרה 'כלי מלא', שאין בו אפילו חלל של 'בית ולד', לכן בהנהגת הבורא היא 'כלי מלא' שבכוחו להחזיק באופן שלא יתכלה בחלל. הפשטות היא שנעשה נס ונהיה לה בית ולד וכך ילדה, אך בעמקות הנס הוא שהיא ילדה בלי בית ולד, אלא מכח 'כלי מלא'.

על מציאות זו צחקה שרה בקרבה ואמרה 'אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן'. אחרי 'בלות' פירושו אחרי שהתבלה הבשר וכחש, חזר הבשר והתעדן וחזר היופי למקומו. אך בעמקות 'בלות' זה 'אחרי בלות', שהרי הפגם אצל שרה איננה זקנתה אלא שאין לה בית ולד. שרה אמרה 'אחרי בלותי', 'בלי-ת' - אחרי שאין בית ולד, מה יועיל שחזרה להיות צעירה, והרי אין לה 'חלל' להוליד. אולם דבר זה גופא מהלך הלידה של אברהם ושרה - את אברהם מעלים מעל לחללו של עולם, ושרה יולדת בגלל שאין לה בית ולד, בבחינת 'כלי מלא מחזיק'.

דבר זה הוא עומק המושג 'בלה', וכדלעיל, שאין זה כיליון גמור אלא דבר שיכולה לצמוח ממנו מציאות חדשה. שרה היא מולידה מחמת שמה שנכנס לתוך חללו של הכלי מתבלה, ושורש כל קומת כנסת ישראל היא בסוד 'לי

חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה". עוד אמרו (שם מ): "ואמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם: מדת בשר ודם - כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק; אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן - מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק, שנאמר: ויאמר אם שמוע תשמע, אם שמוע - תשמע, ואם לאו - לא תשמע. דבר אחר: אם שמוע בישן - תשמע בחדש, ואם יפנה לבבך - שוב לא תשמע".

כלי ריקן - מחזיק בחלל שיש בו, אולם כשבשר ודם מחזיק 'כלי ריקן' - הרי שהוא אינו מחזיק, כשיש דבר בתוך חלל - מה שנכנס פנימה מתבלה ומתכלה, מעין מה שאמרו (שבת כב.) "מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו". ובבחינת בית שאין דרים בו (שהוא ריקן) הולך ומתבלה כמו שכתוב (ישעיהו כ"ד, י"ב) "שאינה יוכת שער" (ב"ק כא.). זוהי מעין הבחינה של 'מעשיו מבלין אותו'. מה שא"כ ביחס להקב"ה, שהוא מבלה את מעשיו, ואצלו אין 'כלי ריקן', וממילא יש גם קיום לדברים. בזה מתבאר עומק דברי חז"ל (דבר ב, כח): "משה שמו אף בחללו של עולם שנא' כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. מהו אין עוד? אפילו בחללו של עולם". ומכיוון שמתברר שבשורש הדברים הקב"ה נמצא אפילו בחללו של עולם - הרי שבזה מסתלק החלל ומתמלא.

אברהם ושרה - כלי מלא מעל למדרגת חלל

אמור מעתה, אברהם אבינו ראה באצטגנינות שלו שאין לו בנים. הקב"ה הוציא אותו החוצה, מעל לכיפת הרקיע (ילקו"ש רמז עו), ושם אמר לו: "ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם (בראשית יז, ה): אברם אינו מוליד

אלו שונא זימה", וכך גרם לבנות מואב ומדין להחטיא את כלל ישראל בעריות. והנה, כשדבר נקלט ונבלע אז נוצר ממנו התיקון, כדוגמא זרע באדמה והולדת וולד, ואם הוא נפלט - הרי הוא מתקלקל ומתכלה. כשהולד נמצא ברחם אמו - הוא בחלל ולא בדופן, אלא שהוא מעורה באימו בגידים ובכלי הדם, ועל ידי זה נעשה מצורף לאמו, ונחשב כבלוע בתוכה. והיינו 'לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי', כמדרגת כלל ישראל במצרים בכלליות, וכבחינת יוסף בפרט (שהוא משורש רחל ובלהה), שעליו נאמר שהם כדגים שבים, "מה דגים שבים גדול בולע את הקטן, אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע חבירו" (ע"ז ד.).

כוחו של בלעם הוא לבלע את הדבר, ואח"כ לפלוט אותו באופן שיעשה ממנו חלל, וזאת על ידי פגם דעירות, שבו גם אם הולד נקלט - אין זו קליטה שלמה, שהרי התוצאה פגומה מיסודה. לממזר אין צירוף עם שאר הקהל, ואם הוא בן הנכרית הרי שכלל איננו מצטרף לעם ישראל. על עם ישראל מברכים בברכת האירוסין "אסר לנו את הארוסות", ומתוך האיסור הנ"ל מתעלים למציאות "והתיר לנו את הנשואות לנו", האיסור הפך להיתר, הריחוק הפך לחיבור. אבל דבר ערוה עומד באיסורו ללא אפשרות תיקון, ונקרא הוא 'ממזר' משום שיש בו 'מום זר' (יבמות עו:). הא קמן דוגמא לעצה ליצור 'בליעה' של ולד במעי גויה, שאח"כ יפלט ל'חללו של עולם', ולא יצטרף לכלל ישראל. דוק ותשכח שהעצה 'לבלוע' היא של בלעם, אולם המסיתים בפועל לעבירה הן בנות מואב, שהוא בבחינת 'קיבל', ומתאימים הדברים לדלעיל.

כנגד הקלקול דבלק ובלעם יש את פלטי בן ליש. ניסיונו של פלטי בן ליש היה באיסור דאשת איש, דהיינו עריות (סנהדרין כ.), והוא

ראש חכמה'. נמצא שכנסת ישראל נולדה לא מתוך חללו של כלי, אלא מתוך 'כלי מלא', והם מעל ל'חללו של עולם'.

צירוף בלעם ובלק - 'קבלה ובליעה'
לעומת עם ישראל עומד בלק שהוא 'קיבל'.
התפיסה של בלק היא שהוא בתוך החלל של כלי הקיבול, בבחינת מידתו של בשר ודם ש'כלי ריקן מחזיק'. אבל כאמור, מה שנכנס לתוך כלי הקיבול - מתכלה. אשר על כן, מבקש הוא ביחד עם בלעם לכלות ולבלות את עם ישראל. בלעם הוא בלשון 'בלע' ובלשון 'בלה', והגילוי של בלעם הוא גדול הרבה יותר, שכן כשהדבר בלוע הוא נמצא בבחינה דקה הרבה יותר של חלל - הרווח שיש בין חלקי החומר, אך סוף כל סוף זו מציאות בתוך מקום המילוי ולא ב'חלל'. מה שנמצא במקום המילוי מתכלה באחד מב' אופנים: האחד - משורש 'לאה', שכן 'מלא' ו'לאות' הם שורשים קרובים, והיינו שבלעם הוא בחינת הקלקול שבלאה.

המהלך הנ"ל אף עמוק יותר. כשדבר בלוע בדופני כלי מתקיים הכלל ש"כבולעו כך פולטו" (פסחים ל:). - אם נבלע בצונן הוא גם יוצא בצונן, ואם בחמין - יוצא בהגעלה. לפי זה בלעם מבקש 'לבלוע' את עם ישראל, ואז מתקיים בבליעה עצמה 'כלי מלא מחזיק', כביכול ממידת הקיום של הבורא יתברך, אלא שאח"כ בלעם 'פלוט' את עם ישראל למקום החלל, וכך יחול בו הכילוי. זהו הצירוף של בלק ובלעם, בלעם מפליט את הבליעה שבתוך הכלי. ומכיוון ש'כלי מלא מחזיק' הוא דרך התיקון, לעומתו בלעם לוקח את כח ה'מלא' ופולטו לחלל, וזוהי מהותו שהוא מקלל. לקיחת הדבר מתוך כלי מלא ופליטתו לכלי ריק, זהו 'קללה' של בלעם, ובזה כוחו לקלל.

עיקר עצתו של בלעם היא "אלוקיהם של

שלמלחמה יצא פנחס בן אלעזר, הרי שמיתתו של משה רבינו היתה תלויה במלחמת מדין (רש"י במדבר לא, ה).

מדרגת משה רבינו - תיקון לבלעם

עומק הדבר הוא שיש מהלך של 'בולע' ו'בלוע' ויש מהלך של 'משפיע ומקבל'. עיקר התיקון של משה רבינו הוא ל'בלעם'. וכידוע לא קם בישראל כמשה עוד, אבל באומות העולם קם והוא בלעם, והיינו שבבחינה מסויימת בנבואתם עומדים הם זה לעומת זה. גם משה רבינו הוא בבחינת 'בליעה' מכח מדרגת האחדות שלו. משה רבינו אמר להקב"ה "האנכי הרייתי את העם הזה אם אנכי ילדתיהו" (במדבר יא, יב), וכל נשמות ישראל היו כלולות בתוך נשמת משה רבינו (שהש"ר א, ג). אמנם, אצל משה רבינו עצמו מצאנו בחינה נוספת של 'משפיע ומקבל', והיינו "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה" (ב"ב עה.) - משה רבינו הוא המשפיע ויהושע בן נון בבחינת מקבל. נמצא שמשה רבינו הוא 'כבולעו כך פולטו', אך בבחינת יהושע הוא בבחינת המקבל. כידוע אחד מהשמות של הלבנה הוא 'חרסא', וגם יריחו עיר אחת חרס. יהושע הוא 'מידת המלכות', בבחינת 'בור סוד אינו מאבד טיפה', והיינו 'בולע ולא פולט ועל כן נקבר בגבעת חרס' (שופטים ב, ט).

ודאי שמלחמת מדין היתה להכניע ולהכריז את מדין, אולם בשורש הרוחני של הדבר, קודם המלחמה היו כל הכלים בבחינת 'אינו יוצא מידי דופיו לעולם', והיו הבליעות נשואות בדופן הכלים בלי אפשרות תיקון. אם יהושע היה יוצא למלחמת מדין, אז מכיוון שיהושע הוא 'חרס', היה מתגלה הדין שכלי חרס אין לו הגעלה ותיקון. התורה הגנוזה במלחמה היא דיני הגעלת כלים. מדרגת משה

עמד בו בשלמות. 'פלט' פירושו שאפילו הבלוע יחזור ויפלט ליש, כשהוא בלוע הוא 'אין' וכשנפלט נעשה יש, משום שאין לו קיום גם כבליעה, וזהו פלטי בן ליש (ל-יש), שלא נכשל באשת איש, ולא הביא ולד שלא יכול להיות חלק מכלל ישראל, ועיין בזה כי הדברים דקים מאוד.

מהלך נוסף בקלקול דבלעם-בלע עם

מהלך שני ב'בלעם' הוא 'בלע', דהיינו לא בליעה על מנת לפלוט אל מקום החלל, אלא שעצם הבליעה עצמה היא הקלקול והפגם, וכדלקמן.

כל דיני הגעלת כלים נלמדים מ'כלי מדין' (במדבר לא, כא ואילך). מלחמת מדין היא מחמת בלעם ומכוחו, שהרי יצאו כנגדם למלחמה בגלל שהחטיאו את עם ישראל בחטא בעל פעור, והכל מעצת בלעם, שאף נטל חלק במלחמה עצמה (תנחומא בלק כג). נמצא שמלחמה שבאה מכח בלעם לומדים את כל דיני בליעת כלים. אמנם, ישנם כלים שאי אפשר להגעיל, כגון כלי חרס ש"אינו יוצא מידי דופיו לעולם" (פסחים ל:). שורש הקלקול של כלי חרס הוא בבלעם, שהוא לעולם 'בלוע' והוא עצמו אינו יכול לצאת מגבולותיו ודפנותיו לעולם.

יש להבין ששורש 'כבולעו כך פולטו' ושורש 'אינו יוצא מידי דופיו לעולם' נעוץ בב' מלחמות יסודיות שנלחם משה רבינו. המלחמה הראשונה היא מלחמת עמלק, שם כידוע "וכי ידיו של משה עושות מלחמה" (ר"ה כט.). במלחמת עמלק משה רבינו לא היה המוציא לפועל, אלא יהושע - "צא הילחם בעמלק" (שמות יז, ט). זו מלחמה של משה רבינו על ידי יהושע.

המלחמה השניה היא מלחמת מדין, והגם

והנה, בהגעלת דבר הבלוע יש להגעילו מבפנים ומבחוץ. אי אפשר להגעיל כלי רק מצידו הפנימי, משום שלדופן יש צד פנימי וחיצוני, וב' הצדדים נחשבים ככולעים, וממילא שניהם צריכים הגעלה [כעין זה גם בטומאה מצאנו בכלי חרס שמקבל טומאה מדופנו החיצונית במגע וגם בחללו, אם היה בו שרץ, אפילו אם לא נגע בדפנות הכלי].

בזה גם החילוק שבין בלעם וקורח. בלעם בולע מחצי הדופן הפנימי, שהרי כל רצונו הוא להפליט את אשר בלע אל החלל, דהיינו אל תוך הכלי, ובהכרח שהבליעה היא בצד הפנימי ומשם יוצאת לחלל הכלי. כשמשהו נבלע בחצי הדופן החיצוני - כשהוא נפלט אין זה 'לחלל' הכלי, אלא לאויר העולם. אמנם, גם אויר העולם הוא 'חלל', אך אין זה חלל הכלי. המציאות של 'אויר העולם' היא שורש ההתנגדות של קרח, ונבאר.

מבואר בדברי רבותינו שכאשר בליעה שבתוך גוף האדם יוצאת כלפי חוץ, היא יוצאת בצורה של שערות, שהם מותרים המוחין, אור חוזר שנכנס ויוצא, כנודע. ממילא, כשקרח מתנגד אל משה רבינו, נקרא הוא 'קורח' על שם 'קרח', מי שאין לו שערות. כאשר החלק שבלוע בחלק החיצוני של הדופן אינו יוצא מדופנו - אין שערות, וממילא האדם קרח. נמצא שעומד משה רבינו כנגד בלעם וקרח - כנגד בלעם שבולע בחלק הפנימי של הכלי, וכנגד קרח שבולע בחלק החיצוני.

משה רבינו עצמו הוא מקור לתחיית המתים, 'הנך שוכב עם אבותיך וקם'. נמצא שמשה רבינו איננו ממש בלוע, שהרי הבליעה הזו עתידה לצאת ולחזור לאויר העולם. אולם מי שבלוע באדמה בלי אפשרות לקום בתחיית המתים, מתבלה בקרקע עולם, עד שמתכלה.

רבינו היא מדרגת התורה, וממילא כל מלחמה של משה רבינו היא מלחמה שהיא גם על חלקי התורה הגנוזים אצל אומות העולם.

הא קמן מלחמה שעניינה 'בלע', והיא תיקון לבחינת 'בלהה' ממנה נולד דן. מדין כוללים בשמם את האותיות 'דן', ולולי מלחמת מדין לא היה מתחדש 'כבולעו כך פולטו'.

מעתה אפשר להבין דבר נפלא. מוצאים אנו רמז לתחית המתים מן התורה (סנהדרין צ:): במה שנאמר (דברים לא, טז): "ויאמר ה' אל משה הינך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלוהי ניכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרב, ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי איתו". אמנם, בפסוק זה גופא נאמר 'וקם העם הזה'. קימתו של עם ישראל היא מתוך (דברים לא, טז): "כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך אשר ציויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם". משה רבינו מחדש שדבר שנבלע ו'יצא לחלל' - יכול לחזור ולקום ולחיות, ואפשר לתת לזה דוגמא פשוטה.

משה רבינו הוא בבחינת התיקון ל'כבולעו כך פולטו', ומתנגדים לו בלעם (מלשון בליעה) וקרח (שנבלע באדמה ולא יצא ממנה), והם המתנגדים הגמורים למשה רבינו. כל מי שנבלע באותה המחלוקת נקרא 'בלועי קרח', משום שקורח הוא הבחינה של בלוע שאינו יוצא מידי דופיו לעולם. נמצא שבמחלוקתו של קורח על משה רבינו נעשה תיקון אף ל'אינו יוצא מידי בולעו לעולם', שאף הוא יתקן לעת'ל, וכנודע (מהאריז"ל) כי 'צדיק כתמר יפרח' עולה בסופי תיבות 'קרח', והיינו שעת'ל גם הוא יפלט ויפרח.

התנגדותו של קרח

בהתאם למדרגת משה רבינו (כבולעו כך פולטו), היה גם משה רבינו 'גואלן של ישראל', שעניינו היה להוציא את עם ישראל שהיה בלוע בתוך מצרים, כעובר במעי בהמה, כדלעיל. הגילוי של משה רבינו הוא שה' בלה' לא כלה, אלא רק נעשה 'בלע' ואפשר להוציאו ולהפליטו בדרך תיקון.

דמו של הבל ומצות כיסוי הדם

אחר כל זה אפשר לחזור ולפרש את דברי רבותינו בעניין קין והבל. כשקם קין והרגו להבל היה דמו של הבל מושלך על גבי עצים ואבנים. 'הבל' הוא אותיות 'בלה', אבל התגלה אצלו שהדם לא נבלע אלא נשאר על העצים והאבנים. בכל שחיטה יש דין של 'כיסוי הדם', שעניינו שהדם יהיה בלוע באדמה. בבית המקדש היה הדם יורד בשיתין ונבלע באדמה, ואח"כ היה מתפשט ויוצא בנחל קדרון, והיו משקים ממנו את השדות הסמוכים למקדש. אולם מציאות הדם היתה להיבלע באדמה, ואצל 'הבל-בלה' לא נבלע דמו.

[זה לשון המדרש (בר"ר כט, ט): "קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה, לעלות למעלה לא היתה יכולה שעדיין לא עלתה לשם נשמה, ולמטה לא היתה יכולה לעמוד שעדיין לא נקבר שם אדם והיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים". הנה, אצל 'הבל' שהוא שורש ה'בלה', יצאה נשמתו, ולא היה לגופו ולנשמתו מקום, משום ששום אדם עדיין לא נבלע באדמה, ושום נשמה לא התאחדה בעליונים (והתאחדות היא בליעה, כפי שהסביר הרב לעיל בעניין משה רבינו). אם כן, בשורשו של הבל היתה גם מציאות של 'פליטה' שאין לה דרך תיקון].

קין הוא שורש כל שופכי דמים, וכמו שאמרו חז"ל שקין הוא "ראש לרוצחים". כשאומות העולם רוצחות את עם ישראל מבטיח הקב"ה

כשהוא מתכלה הוא נעשה חלק מה'רקב עצמות', ואין לו קיום ותחיה לעתיד לבוא. ריקבון ו'בלה' קרובים זה לזה, מצד משמעות המילים, לא מצד בניין האותיות שלהם.

שמלתך לא בלתה מעליך

כשאדם נפטר, המתכלים אף בגדיו. כנגד התבלות הבגדים אומרים חז"ל (כתובות קיא:): שכמו שחיטה נקברת באדמה ויוצאת משם במלבושיה, כך גם עתידים הצדיקים לקום בתחיית המתים כשהם לבושים במלבושיהם. ה'בלה' ששלט בבגדים - עתיד להצמיח בגדים חדשים. בדור המדבר זכו ו"שמלתך לא בלתה מעליך" (דברים ח, ד), דהיינו שהבגדים היו אמורים לבלות ראשונים, ונעשה נס ולא בלו בגדיהם. כשהחלק הפנימי יותר מתבלה, פירוש הדבר שהוא נכנס אל תוך ה'חלל' ומתבלה.

נמצא איפוא, כי כשאמרו חז"ל שעתידים הצדיקים לקום במלבושיהם, פירוש הדבר שה'בליעה' שנעשתה באדם שנפטר יצאה מחלקה החיצוני אל אויר העולם. הצורה בה פליטת הבליעה דרך החלק החיצוני של הדופן מתגלה באופן מעשי, היא בכך שצדיקים יקומו במלבושיהם. זו מדרגת משה רבינו בשלמות.

עוד מוצאים אנו שבזכות משה רבינו היה יורד המן (תענית ט). אופיו של המן היה שהוא "נבלע באיברים" (יומא עה:). הבגדים שהם לבשו - התקיימו, והמן שהם אכלו נבלע באיברים. נמצא שלא היתה 'פליטה' כלפי פנים (המן נשאר בלוע באיברים ולא יצא לחלל הקיבה), ולא פליטה מקולקלת כלפי חוץ (לבגדים), שהרי הם לא בלו.

[בדקות ישנה עוד הבחנה ברגליים וזו סוגיה לעצמה, רגלך לא בצקה (דברים ח, ד), הפסולת של האוכל שהיא בבחינת בצק].

מטמא", שהוא הדם שהאשה מתעברת ממנו. **אם** כן, כשנולד יצחק היה בזה תיקון לבחינת 'בלה' שהתגלתה בשרה, וזהו שורש הקומה של כנסת ישראל, וזאת בב' האופנים דלעיל - גם מצד הבליעה מבפנים שנעשית טהורה, וגם מצד הבליעה שנפלטת לצד חוץ, במדרגת שערות דקדושה (ליקוטי תורה תולדות ד"ה ויעתר יצחק סוד נוצר חסד, ועיין פתחי שערים נתיב גדלות בז"א פתח נו).

קלקול דיצחק - עשו איש שעיר

אצל יצחק אפשר גם למצוא את צד הקלקול שביציאת הפליטה החוצה, וזאת אצל עשו שהיה 'איש שעיר' [ולעיל הובא 'קרח' שהיה קרח, ואלו ב' אופני קלקול, כמבואר היטב], והוא היה יש ציד איש שדה. זוהי חיצוניות שיוצאת לצד הקלקול, וניכר הדבר גם בבגדיו (שכאמור לעיל הם הדבר שסמוך לאדם מחיצוניותו), והם בגדי החמודות. עשו הוא צד הקלקול של מה שלא היה מתוקן אצל יצחק בשלמות, ובגדי החמודות היו משערות.

מ"מ שורש מדרגת משה רבינו בשלימותו שמברר כנגד קורח, כנגד בלעם וכנגד בלק.

משה רבינו חוזר ומאיר את כל מה שבלוע הוא חוזר ולוקח אותו חזרה לקדושה. כשיש לאדם עוונות, עיקר התיקון הוא להשליך אותם, וכדוגמת 'תשליך' שעושים בר"ה. ההשלכה היא במקום מים, שיתקיים "ותשליך במצולות ים כל חטאתינו" (מיכה ז, יט), שיבלעו במעמקי המים. זהו צד התיקון של "חיל בלע ויקיאנו". האדם 'בלע' עבירה, ועתה הוא מוציא אותה 'כבלעו כך פולטו', ואת הקלקול הוא מבלה ומכלה.

"וניקיתי דמם לא ניקיתי" (יזאל ד, כא), ועתיד הוא לקיים (תהלים עט, י): "יודע בגוים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך". כשנשפך הדם - הוא נבלע באדמה, אולם כשתבוא הנקמה יחזור הדם ויצא, ויתבע, כביכול, את נקמת הבורא. שורש הדבר בדמו של זכריה הכהן שלא נבלע באדמה ותבע את מיתתו מכלל ישראל עד לחורבן הבית הראשון (סנהדרין צו:). אך גם בגאולה תהיה מציאות כזו, מצד התיקון.

עומק הקיום שמתוך ה'בלות'

נחזור לראשונות. שורש התיקון שמתגלה ב'אחרי בלות' הוא שעם ישראל נבנה מאברהם ושרה שהיו כבר זקנים, וכדלעיל, והיתה בריאתם שלא מ'חלל' אלא מ'מקום מלא'. והנה, מקרא מלא הוא ש"חדל להיות לשרה אורח כנשים", אולם בשעה שבאו המלאכים ראתה דם נידות (ילקו"ש רמז פב). דם זה נבלע בגוף ולבסוף יוצא ונהפך לדם נידות. ומצאנו בגמרא (נדה יט.) שיש חמישה מיני דמים טמאים, דהיינו שב'הבל' יש 'בל-ה', כח של קלקול והאות ה', והוא כנגד חמישה דמים טמאים. אולם לעומת זאת יש גם ה' דמים טהורים, ומהבחינה הזו חזר להיות לשרה אורח כנשים, אולם היה דם טמא, כמה שאמרו חז"ל (ב"מ פז.). שמחמת כן לא הגיש אברהם אבינו את הלחם לאורחים, שנטמא בדם הנידות של שרה, ואברהם אבינו היה אוכל חולין בטהרה, אף אם נגע בו דם טהור!

דרשו חז"ל (נדה שם) "מי יתן טהור מטמא" (איוב יד, ד) והביאו על כך ב' דוגמאות הנוגעות לסוגיין, הראשונה - שאדם משפיע על האשה זרע שהוא טמא ומתערב בדם, והאדם היוצא ממנו - טהור. והשני - דם נעקר ונעשה חלב'. אלו ב' בליעות שיוצאות ונפלטות החוצה בטהרה, ועל כך נאמר (איוב יד, ד) "מי יתן טהור

תשובה מיראה ומאהבה - יצירת הבליעה ופליטתה

יש הלצה דקדושה בשם הרב'ה מרוזין, שבתשרי משליכים את העוונות בבחינת תשובה מיראה, ועל כל זורקים את העוונות למים. אולם בפסח הולכים ושואבים את אותם המים למצות, אולם שם עושים תשובה מאהבה, ואת אשר 'נבלע' חוזרים ומוציאים. אותה הבחינה היתה אצל יוסף הצדיק שהיה 'בלוע' ביאור, ומשה רבינו הוציא אותו על מנת להעלות את עצמותיו לארץ ישראל. כל הבחינות הללו התגלו אצל משה, שהיה גם מי שהוציא את יוסף מהיאור.

שורש התיקון השלם שכל הבלוע יחזור ויתוקן, אולם התיקון לא יהיה רק מצד פליטת הדבר, אלא גם מצד מדרגת החלל שבכלי, שלא יחלל את תוכנו. "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם נאום ה'" (ירמיהו לג, לא). 'קטנם' הוא כלי ריק, ו'גדולם' הוא כלי מלא. בתיקון גם ה'כלי ריק' ידע את ה', משום שיהיו 'כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה' - בחינת כלי מלא גם ב'קטנם' של ישראל.

ואפילו כשכולם חכמים ונבונים - מצוה לספר ביצי"מ. הסיפור הוא להוסיף חכמה לחכמים, בבחינת 'היב חכמתא לחכימין', דהיינו - "כלי מלא מחזיק", וזו התשובה מאהבה שמתגלה בחודש ניסן, וכדברי הרב'ה מרוזין.

לעתיד לבוא יהיה אור אחד, אולם תהיה לו התפשטות גם לתוך הכלי וגם לצד החוץ. האור שיוצא לצד חוץ מתגלה בבגדים, ולכן ביחס לקרבן פסח הוא מתגלה ב'בית' שהוא דבר שמחוץ לאדם - "בבית אחד יאכל לא

תוציא מן הבשר חוצה" (שמות יב, מז), ואכילתו בחבורה. הכח מחמתו התקיים 'שמלתך לא בלתה מעליך' הוא 'בבית אחד יאכל', ולכן גם לדורות נוהג דין חבורה בפסח, שהרי שורשו קיים בעצם תיקון הבליעה שיוצאת החוצה. התיקון בגוף מדרגת 'בגדים' היתה כשעם ישראל שאל ממצרים "כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (שמות יא, ב). כאשר יתגלה האור השלם, כל הדברים הבלועים יצאו לחוץ, וזוהי בחינת "באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה", שהאש מוציאה את הבלוע החוצה, וזה שורש התיקון.

דוק ותשכח שביהמ"ק השלישי עתיד לירד מן השמים, וכנגדו עתיד המשכן ש'בלוע' באדמה לעלות ולצאת. הרי לשון התפילה הוא ש"באש אתה עתיד לבנותה", נמצא שהאש שכילתה את ביהמ"ק - תחזור ותבנה אותו. וממילא עי"ז יתחבר כח ביהמ"ק הראשון והשני לביהמ"ק השלישי. באותו הזמן תתגלה שלמות ההארה מבית ומחוץ, וכל ה'בליעות' יתוקנו, הן היוצאות מצידה הפנימי של הדופן אל מקום החלל, והן היוצאות מצידה החיצוני של הדופן אל 'אוויר העולם'.

על תיקון זה גופא אמרו חז"ל 'אין בלתך' - שהקב"ה מבלה את מעשי ידי, ואין מעשי ידי מבלים אותו. והיינו מה שאמר הכתוב (מלאכי ג, י): "והריקותי להם ברכה עד בלי די" (שבת לב:) - עד שיבלו שפתותיכם מלומר די". 'יבלו' הוא 'בלה דתיקון', שהרי יש בפה את כח הדיבור, והאדם יכול לבלוע ולפלוט באמצעות פיו, ועל בחינה זו נאמר שיבלו השפתיים מלומר די, והיינו שלימות מדרגת כח הבליעה המתגלה בפיו של האדם.

סוגיות במחשבה בלה

ופרש"י וז"ל, שבלתה והזקינה בנאופים, עכ"ל. עיי"ש. ונראה שבכל זקן יש ב' שלבים. א. תש כוחו. ב. בשרו מתבלה. וזהו שאמרה שרה אחרי בלתי (מכח זקנה) היתה לי עדנה. וכמ"ש (איכה, ג, ד) בלה בשרי.

ויש שהדבר בלה מכח שימוש רב בו וכד', ויש שהדבר בלה מכח אחר הגורם לכך, שדים, וכמ"ש רש"י (יחזקאל, כו, כא) וז"ל, בלהות - פרו יונתן, בלהות כדלא הוית (היפך הויה), והפותרים אומרים לשון מקום מרקד שעירים ומזיקים, עכ"ל. והיינו שהמזיקים מבלים, והבן. וכן כתב רש"י בתהלים (עג, יט) וז"ל, מן בלהות - מן שדים, עכ"ל. ועיין רש"י באיוב (כד, יז). והטעם שנקראים כן, כתב רש"י בישעיה (יז, יד) וז"ל, והנה בלהה - שדים באים על האויב ומבלבלין אותו, עכ"ל. בלהה - בהלה. ועיין מצודות ציון שם. ועיין מצודות ציון באיוב (כו, כ).

וח"ו כאשר הרשע דבק עד למאוד ברע, הוא עצמו הופך להיות מזיק, וכמ"ש רש"י (תהלים, מט, טו) וצורם לבלות שאול - צורתם של רשעים תבלה את השאול, גיהנם כלה והם אינם כלים, עכ"ל. והיינו שכל הויתם של רשעים אלו, בלה, ולכן מבלים הגיהנם. וכן לעתיד לבוא כתיב על הארץ (ישעיה, נא, ו) והארץ כבגד תבלה.

אולם במצודות ציון פירש, שלשון נבלה לשון דבר מגונה וכעור. עיין בדבריו ביהושע (ז, טו), ובשופטים (יט, כג), ובעוד מקומות. ולפ"ז בלה, לשון בלה יופיו וחשיבותו. אולם גם הוא ס"ל שהוא גם לשון בלה ורקבון, כמ"ש בישעיה (נא, ו), וביחזקאל (כג, מג).

כתיב (בראשית, יח, יב) ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה.

והנה שורש בלה נגלה במבול, כמ"ש רש"י (בראשית, ו, יז) וז"ל, מבול - שבלה את הכל, עכ"ל. וכן בדור הפלגה כתיב (שם, יא, ז) הבה נרדה ונבלה שפתם. ומשורש זה הוא לשון חבלה, ח-בלה, פעולת חבלה יוצרת בלה. ומעין כך אבלה, פירש במצודות ציון (ישעיה, כד, ד) וז"ל, אבלה - ענין השחתה, עכ"ל. וכן בתולה, בלה-תו, כי דרך לבלות הבתולים, ע"י בעלה, בלה-ע. או באופן אחר, ע"י עצמה, או מוכת עץ. וכן נבלה, נ-בלה. כל הויתם של נבלה שהיא בלה. ולכן נבלה אסורה באכילה, כי האוכלה דבק בכח הבלה. וכן הנוגע בנבלה נטמא (אולם הוזהרו בכך רק הכהנים, כמ"ש בויקרא, יא, ח), והיינו שדבק בכח הבלה, וזהו גדר טומאתו. ונצרך טבילה, טי-בלה. תיקון הבלה.

ובדקות, דבר הנרקב בלה, כמ"ש רש"י (ישעיה, א, ל). וכמ"ש (איוב, יג, כח) כרקב יבלה. אולם עיי"ש בדבריו שחילק בין נובל לבלה, שנבל עניינו לשון לאות, וכן כתב שם להלן (כד, ד) וז"ל, נבל לשון כמ"ש ותשות כח, עכ"ל.

ואותיות בלה נתהפך סדרם לאותיות להב, ומכח להב האש הדבר בלה ונתכלה. וכן בנבלה, בתחילה זהו תשות כח, נסתלק כוחה, אולם אח"כ היא מרקבת ומסריחה, וזהו בלה, ואילו הם שני שלבים בנבלה. ואף האדם המת נקרא נבלה (מצודות ציון, יהושע, ח, כט). ואף מת צדיק נקרא נבלה, עיין בדבריו במלכים (א, יג, כב). למי שאינו זוכה למדרגת אף בשרי ישכון לבטח. וכתיב (יחזקאל, כג, מג) לבלה נאופים.

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב - 5 / ב - 5 / ה - 5 - ה

ב-ל

מעץ הדעת, שעליו נאמר ביום אכלך ממנו מות תמות. ומעשה זה הוגדר בחז"ל, היא שפכה דמו של עולם.

והנה יש רציחה בפועל, ויש איזוריהו, מלבין (לב - ן) פני חבירו, הנקרא עלב. ע-לב. והנה אמרו, עשרה דורות מאדה"ר עד נח וכו', אולם במקום שיהא תיקון הלב, נעשה קלקול כמ"ש ויתעצב ה' אל לבו. וכתוצאה מכך נעשה מבול. לב-מו. ועיקר גזר דינם לא נחתם אלא על הגזל, היפך צדקה-נותן. גזל כולו מקבל, קבל, לב-ק, שהוא בחינת בלק אותיות קבל, כנודע. ותולדת כך נעשה הסבל הגדול בעולם כמעט לכל יושבי תבל. סבל, לב-ס. וחל על עצם העולם הנקרא תבל. לב-ת. כלומר על עצם שורש העולם הנקרא לבו של העולם, כמ"ש חז"ל שיש במקום לב, כמ"ש דברו על לב ירושלים, זהו לבד דתיקון. ולב דקלקול שבעולם הוא בבל, לב-ב.

ואחר עשרה דורות בא אברהם לתקן זאת. ועיקר הפסולת היצאת לתרבות רעה ביום מיתתו הוא עשו, בחינת אדם בליעל, היפך אדם, אדם, בליעל, לב-עלי. ושורשו הוא מזרעו של בתואל, לב-תא. ולעומתו יעקב נושא את בלהה, לב-הה, תחלת תיקון הלב. ובשבטים עיקר התיקון לכך, זבולון, לב-זון, זון ר"ת זכר ונקבה, תיקון אחדותם. והמתנגד ליעקב לבן, לב-ן. שהוא נבל כנודע, ופסולתם של אלו בבחינת זבל, לב-ז. ושורשם נחש, פורץ גדרו של עולם, פורץ את הגבול, גבול, לב-ג, פורץ את הלב.

ושלמות התיקון בבנין המשכן ע"י בצלאל, וכל חכם לב. בצלאל, לב-אצל. ובכניסה לא"י ע"י כלב, לב-כ. ובמצות יובל הנוהגת בארץ, יובל, לב-ו. ושורשו יום החמישים של מתן תורה, במשך היובל המה יעלו בהר שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביאל, אבימלך, אבל, אבשלום, אהליאב, חלב, זבל, חבל, לבן, אלגביש, אלישבע, בבל, בדלה, בלהה, בלע, בעל, ברזל, בתולה, גבל, גבול, בגלל, בבל, בול, זבולון, בחל, חלב, כלב, בל, לב, יובל, יבול, לבש, להב, בלהה, בלה, בלט, בלעם, כלשאצר, בלתי, סבל, בצל, בצלאל, בישל, גבעל, גבריאל, גבלה, הבל, מבול, לבנון, נבל, איזבל, בתואל, גבול, לביא, עיבל, קבל, שביל, שבליים, תבל, יבלת, בלק, מהיטבאל, מלבן, עלב, שבלול, בטל, בלג.

רבותינו לימדנו (מבואר היטב בעץ חיים) שמדרגת לב שורשה ל"ב נתיבות חכמה עליונה שבראש. וכאשר הארה זו מתפשטת לתוך גופו של האדם נעשה "לב". וכאשר ח"ו אינה מתפשטת, אזי זהו בחינת "בל", לשון שלילה. וזהו בול, בל - ו, לשון בלה, בלתי.

הארה עליונה זו היא ממדרגת הלובר העליון. לבן לב-ן, כמבואר בדברי רבותינו. וכאשר הארה זו מאירה אצל נקבה נעשה במקום הלב, מקום דדיה, חלב, לב-ח. ומדרגת חלב מקשרת את הולד לאמו, ללובר העליון, ללבה של האם. חלב אותיות חבל, שהחלב נעשה חבל המקשר בין הולד לאם. ונגלה אצל בלהה, בל - הה, שיפחת רחל, שגולד בנימין ומתה רחל, וגידלה בלהה את בנימין כאמו, ואף דאגה לחלב בעבורו. ובעומק הכח המקשר הוא ה"לב" כנ"ל. וכאשר מקיא חלב שינק משדי אמו, זהו בחל. וזהו ביטול של החלב, בטל, בל - ט.

וכשם שהוא הכח המקשר בין הולד לאמו, כן שורש כח ההולדה, "זכר" ונקבה" שורשו חיבורם בלב. והוא בחינת בעל, לב-ע. כי תחילת החיבור הוא בחינת חיבוק, אח"כ נישוק, ואח"כ חיבור גמור, ומקום החיבוק במקום הלב, חיבור לב אל לב, זהו מהות עומק החיבוק ועיקר החיבור בין בחר לבתולה. בתולה, לב-תוה. ובמלכי אדם הנזכרים בפרשת וישלח, ז' ראשונים שבהם לא הוזכר נקבה בהם. ובמלך השמיני (בחינת חלב, לב, ח, כנ"ל) הוזכרה אשתו ושמה מהיטבאל, לב-מהיטא. ובו לא כתוב מיתה, כי היה חיבור במדרגת לב. וזהו בדלח, לב - חד, לב מחובר, לב אחד, ובבדלח מונח כח הצירוף והחיבור.

והנה תולדות ראשונים שהיו בעולם, קין והבל, הבל, לב-ה. כי בהבל נתגלה חיבור הלב של אדה"ר וחוה ונגלה חיבורו של הבל אל ליבה של חוה. וכאשר קם קין על הבל והרגו, ביטל חיבור הלב. ובשעה זו נתחדשה אבלות בפועל ראשונה בעולם. אבלות, אבל א-לב. בבחינת טוב ללכת אל בית האבל וגו', והחי יתן אל לבו. אבל אל-לבו. ואבל אין לו פה, בבחינת מש"כ 'מבליגיתי עלי יגון', בל - ג, ליבא לפומיה לא גליא מכח הבלגה. ושורש אבלות זו נעוץ בחוה שנתנה לאדה"ר לאכול

ב-ה

ומאכל זה ירד לקבה, ק-בה. וירד מדרגת תנובה, תנו-בה, לדין של קבה דקלקול. ולכך בשעה שמת מכיוון שאכילתו אינה מתוקנת נעשה כנבלה המסרחת, נבלה, גל-בה.

ונודע ששורש פגם חוה, בפגם הלבנה שאמרה א"א לשני מלכים לשמש בכתר אחד. לבנה, לן-בה. ואחר י' דורות נעשה תוקף של דין, מבול. וההצלה מן הדין לנח וב"ב נעשה ע"י התבה, ת-בה. ומעין כך אצל משה (נח שורש למשה כנודע, מן המים משיתוהו, מן מימי המבול) והשורש לכך תחלה תהו, חורבן, מימי המבול, ואח"כ בהו, בה-ו, תיקון, ולצורך ההצלה עלתה התיבה של נח לגובה, גו-בה.

ושורש הקלקול חטא הלשון, מוציא דיבה, די-בה. ומעין כך במרגלים שהוציאו דבת א"י. ועל כך אמרו חז"ל, אתם בכיתם בכי של חנם וכ"ו. בכה, כ-בה.

וחוזר עמלק ומעורר כח של דין זה, ולכך עלה משה ראש הגבעה, גע-בה. וזהו בכדי למתק את החובה, חו-בה. וכן המן מזרעו של עמלק, נתקן ע"י חרבונה, חרון-בה.

וכאשר מתמתק הדין מתהפך לאהב אבה, א-בה, גילוי אהבה, גילוי אלופו של עולם בדין. וגילוי זה היה במשכן שנתנן בנדבה, דן-בה, ונתקן הדין, ע"י אהליאב, אליא-בה. ושם מבין הכרובים נתגלה נבואה, און-בה. ובעיקר למשה הנקרא טוביה, טוי-בה. ובדין דתיקון נעשה בהק, בה - ק, הארה. ויתר על כן, בהר, בה - ר, בהרת, לשון בהירות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבה, אהב, בהלה, אביהו, אהליהב, אהלימה, איבה, ארבה, ארבעה, בינה, בהרת, בהמה, ברכה, בה, בהיר, הבל, בהו, בהן, בהק, בנה, בושה, זהב, בלהה, בלהות, להב, לבנה, מרכבה, נדבה, בניהו, ערבה, תבה, בתולה, בתיה, גבה, גבורה, גבעה, דבה, דבורה, דבלה, אבדה, הב, הבא, היטב, נבלה, הסב, שביה, בכה, הבטה, טוביה, נקבה, מצבה, נבואה, מריבה, רהב, חובה, חרבונה, יבשה, כתובה, טובה, סיבה, קיבה, תנובה, בירה, בלה.

נודע שבימים ב-ה, יש בהם תוקף של דין. ולכך ב"ד יושבים בימים אלו. והוא מושרש במדת הגבורה, גבורה ב-ה-גור. (ובדקות רמזו בה ר"ת של ג' חלקי דין, בינה - ב, גבורה - ג, הוד - ה). וביסודות שורש הדין מיסוד האש. שכאשר האש בתוקפה מתגלה להב, ל-הב, וצורת הארתה באופן של בהל, בה - ל, ותולדתה שמבלה, בה - ל. ומדת הדין בקו שמאל, מקום הנקבה, נקבה, נק-בה. ונודע זכר, בחינת נתינה, נקבה בחינת קבלה, קל - בה. והמבקש לקבל אומר הב-תן. בחינת זהב, זה-הב. ובחינת נקבה זו נגלת בפרט בבלהה, בה - לה.

ואמרו חז"ל בנדה, בינה יתירה ניתנה באשה. בינה, ין-בה. וכאשר בראה הקב"ה א"ל, היי צנועה, ושורש הצניעות מדת הבושה, בה-שו. ומתחלה נקראת בתולה, בה-תול. והכח המצרפם של הזכר והנקבה נקרא כתובה (כתב-וה. וכן) בה-כתו. ולכך אמרו לית כתובה דלית בה תיגרא, כי שורש הדין יוצר תיגרא, מריבה, מרי-בה. אולם אסור לקדש אשה קודם שיראנה שמא ימצא בה דבר מגונה ותתגנה עליו. ולכך נצרך תחלה הבטה, הט-בה. וחשש זה יוצא לפועל בדקות בכל נישואין, ולכך יש תיגרא בפועל כנ"ל. וכאשר ח"ו מריבה זו יוצאת לפועל ממש נעשה איבה, אי-בה, בחינת איבה אשית בינך ובין זרעה.

וכח דין זה כאשר יוצא לפועל יוצר בהלה. בה-לה. אולם אצל נוק' דתיקון, רחל, שהיא עיקרו של בית, ובית גדול נקרא בירה, בה - יר, ונתהפך בהלה לבלהה שפחתה. אולם אצל חוה נתגלה איבה כנ"ל, ולכך יצא הבל הב-ל, ונהרג ע"י קין, דין דקלקול. וכאשר כח דין יוצא לפועל בקלקול גמור שנהפך מענג (אהבה כדלהן) לנגע, נעשה בהרת, בה - רת, שהוא ממראה נגעים. היפך בהיר, בה - יר, וכן בהק, בה - ק, הארה.

והוא מדרגת הרשעים שאין בהם תורה ומצות, בבחינת ערבה, רע-בה. וזו ירידת אדם למדרגת בהמה, בה-מ"ה, מ"ה גימ' אדם, שנפל מדרגת אדם למדרגת בהמה, נמשל כבהמות נדמו. שנאבד מדרגת אדם. אבדה אד-בה. וראשית הקלקול התחיל באשה שנפתתה לעצת נחש, מפני שנקראת אבדה, משל לאדם שאבדה לו אבידה, כמ"ש בקדושין (ב ע"ב). ואכלו חוה ואדה"ר מעץ הדעת,

ל-ה

אצל האמהות, בעיקר אצל לאה, לה-א, ושורשו בשם אלהים כנ"ל, לאה-ים, לה-א. ונתפשט אצל זלפה שפחתה. זפ-לה. ונתפשט אף לבלהה שפחת רחל, בה-לה. ונצרך להאירו אף לרחל שהיא עיקרו של בית ואצלה נמצא עיקר הרוח דשביק בה בעלה, בע - לה.. וכאשר נתקן אור זה בנקבה, נעשה צהלה, צהל, צ-הל, בחינת מצהלות חתנים מחופתם. ונעשה גילה, גי-לה. ודו"ק שיש שפע המגיע מאם עליונה, אלהים, אמי-לה, כנ"ל. ויש שפע המגיע מן הזכר, מצהלות חתנים. ושפע זה עובר בעיקר ע"י מקום אות ברית קדש שבו נעשה מילה, מי-לה. ובקלקול יש שם ערלה, ער-לה.

והנה בקלקול זהו להט החרב המתהפכת, להט, לה-ט, בחינת אפלה. אף-לה. וכן עלטה, עט-לה. בחינת בהלה, בה-לה, בחינת מלחמה, מחמ-לה. בחינת הלם, הל-ם. בחינת קללה, קל-לה. בחינת כליה, כי-לה.

ובתיקון נהפך מלהט לטלה, מזל ניסן ראש לחודשים, שבו נעשו ישראל לקהל, ק-הל. והתכלית ביהמ"ק, היכל, כי-לה. היפך כליה, כנ"ל. ובחודש ניסן, טלה, אומרים בליל פסח הלל הגדול בלילה דייקא. הלל, הל-ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אלהים, לילה, הדבלה, אלה, לאה, הלך, הבל, למה, צלה, הוליד, מהללאל, אהל, אליהב, הלל, אילה, אליהו, אליהוא, אלמנה, אלקנה, מילה, אפלה, בלהה, בהלה, בתולה, גולה, היכל, קהל, הקהל, חלה, כלמה, להב, להט, מלחמה, מסלה, מצולה, נחלה, עולה, עלטה, עגלה, ערלה, צלמנה, שלושה, שלמה, תפלה, גילה, דלילה, אכילה, הלם, הועיל, החל, ילדה, מלכה, הציל, השפיל, דליה, להג, צהל, קללה, שלוה, זלפה, טלה, טלטלה, להם, כליה, כלה, לוטה, ליה, מהיטבאל, מלוה, סלה, עלה, שילה, תהלה, תלה, בלה.

שורש אותיות ה-ל, גנוז בשם אלהים, אמי-הל. ונודע ששורש כל השמות שם הוי"ה ב"ה. וממנו מתפשט שם אלהים, שהוי"ה בחינת זכר, ואלהים בחינת נקבה. ולכך יש בו אותיות לה, לשון נקבה. לו, זכר. לה, נקבה. ומדרגת נקבה זו נגלת בפרט בבלהה, בה - לה. ומדת הדין משחיתה ומבלה, ב לה. -

והנה נודע שזכר בחינת יום, זכר, זך-אור. ויקרא אלהים לאור יום. ונקבה בחינת לילה, חשך, חשך - שכח. היפך זכר לשון זכירה, נקבה לשון שכחה. לילה, לי-לה. ושורש בריאת האשה, חוה, בבחינת לילה, לא אברי לילה אלא לשינתא, ונבראה בתרדמת האדם.

והנה אמרו שירגא בטיהרא מאי אהני ליה. ולכך עיקר זמן נר בלילה שממנו "עולה" הלהב. להב, לה-ב. עלה, ע-לה. ובמצוה"ק להב נעשה הבדלה. להב-דה. וכאשר יורד מלמעלה למטה זהו שורש הלידה ואזי נתהפך מלהב להבל. ושורשו ב"הבלי" דגרמי שניתן לחוה, שנעשה מעצמות הנקבה שאינו מסתלק ממנה אפילו בשעת מיתתה. והוא ה"לה" הגמור. והוא בחינת אדם רוצה ב"קב" שלו. הוי"ה אלהים, גימט' ק"ב, כנודע. והיינו שזהו מדרגת גילוי ההויה בלבוש וכלי של שם אלהים. שבו נגלה אמי-לה, כנ"ל. שנעשית אם להוליד מעצמות הבלי דגרמי שלה, ומכח כך נולד הבל כנ"ל. ובבנימין נתנה את עצם הלב לו, ולכך מתה, כנודע. וכאשר נפרדת מבעלה נקראת אלמנה, אמן-לה. והיינו שנשארת רק עם הבלי דגרמי. והוא בחינת רוחא דשדי בגוה בשעת ביאה ראשונה, שאזי היא בבחינת בתו לה, בתו-לה.

והנה כח "לה" נתקלל בחטא חוה, שבא נחש על חוה ושדי בה רוח דקלקול, הבל דקלקול. ובפרטות נגלה הקלקול אצל צלה, צ-לה. שהיא בחינת צל לאור, שורש לחשך. ושורש התיקון נגלה

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
בלה
מילון ערכים בקבלה
בלה

בלביפדיה קבלה בלה

יושר

בלה לשון כליון, ולשון בלול, בלכול (עיין ערך קטן דעת). ובלול עניינו בלול מג' קווין. וכאשר בלה, היינו שבלה הבלילה, ודו"ק היטב.

שערות

עשו איש שעיר. ובזרעו יש הנקרא בלהן (בראשית, לו, כז).

אזן

אמרו (ביצה, כז, ע"ב) דתניא (ויקרא, כד, כא) מום לא יהיה בו, אין לי אלא שלא יהיה בו מום, מניין שלא יגרום לו ע"י דבר אחר, שלא יביא צק או דבלה וינוח ע"ג האזן כדי שיבא הכלב ויטלנו וכו'. והבן, דבלה, ד-בלה (עיין ערך קטן עינים - שבירה), ודייקא ע"י הדבלה נעשה בלאי לאוזן.

מקום הנקרא "בלה" ניתן לשמעון (יהושע, יט, ג), שמעון לשון שמיעה, כי שמע ה' את קולי, כמ"ש לאה.

חוטם

כתיב (בראשית, לד, ז) ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל. וכתיב (ישעיה, סו, טו) כי ה' באש יבוא וכסופה מרכבותיו להשיב בחמה אפו וגערתו בלהבי אש.

חרון אף בא בעיקר ע"י ניאוף, לשון אף, כמ"ש חז"ל. וכתיב (ירמיה, כג, י) כי מנאפים מלאה הארץ כי מפני אלה אבלה הארץ. וכתיב (יחזקאל, כג, מג) ואמר לבלה נאופים עת יזנה תזנוטה והיא. ועיין כתובות (ח, ע"ב) גבי דיבור נבלות פה של ניאוף.

פה

כתיב (בראשית, יא, ז) הבה נרדה ונבלה שם שפתם. וזהו בבל, שנקראת פעמים הרבה בקרא "בבלה", ב-בלה. ושורש העירוב בהחזרת האותיות לה' מוצאות הפה, ושם מתערבים. וזהו בלהה, בלה-ה. וכן יש עירוב ע"י החלפת אותיות, כגון בא"ת ב"ש, אי"ק בכ"ר, וכדו'.

וכתיב (ישעיה, ט, טז) וכל פה דבר נבלה. וכתיב (ישעיה, לב, ו) כי נבל נבלה ידבר.

אור א"ס

כתיב (תהלים, קב, כז) הנה יאבדו ואתה תעמוד וכלם כבגד יבלו כלבוש תחליפם ויחלפו, ואתה הוא ושנותיך לא יתמו.

אמרו (ברכות, י, ע"א) מאי כי אין בלתך, א"ר יהודה בר מנסיא, אל תקרי אין בלתך, אלא לבלותך. שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם "מעשה ידי" מבלין אותם, והקב"ה מבלה מעשיו. ועיין קה"ר על הפסוק דור הולך. ואמרו (ב"ר, יב, ז) תני, כל מי שיש לו תולדות, מת ובלה ונברא ואינו בורא, וכל מי שאין לו תולדות אינו לא מת ולא בלה ובורא ואינו נברא.

צמצום

גבול. וכתיב (במדבר, לד, יא) וירד הגבל משפם הרבלה מקדם לעין וגו'. הרבלה, אותיות בלה-הר. חלל, העדר. וזהו בלתי, מלשון בלה. כ"כ במצודות ציון (איוב, יד, יב), ועוד מפרשים. וכן בלי מלשון בלה, כמ"ש במלבי"ם (יהושע, טו, לב). ועיין יריעות שלמה, ערך בל.

והבן שהחלל הוא בחינת לבן, והקו בחינת שחור ע"ג לבן. ודו"ק היטב. ועיין רש"י (שבת, קטז, ע"א) וז"ל, בלה שאני - דכיון שבלה אף הגליון בטל, עכ"ל. והבן שכח הבלה מכח הצמצום, וכאשר חל הבלה על הצמצום עצמו, חוזר וניעור ונגלה אור א"ס. ע"ז. ואמרו (ילק"ש, יחזקאל, כא, רמז שס"ב) אין לשון בלה אלא ע"ז, כמד"א, ופקדתי על כל בכבל.

קו

בלה, מלשון כליון ומלשון הובלה והולכה (עיין הכתב והקבלה, בראשית, ו, יז). וזהו בחינת קו, שמוביל ומוליך את מימי האור העליון.

עיגולים

עיגול סביב. וכתיב (איוב, יח, יא) סביב בעתהו בלהות.

וחבלה (ח-בלה) של קטנה אין תשלומי החבלה לאביה (עיין ב"ק, פז, ע"א).

אמא

שרה אמרה (בראשית, יח, יב) אחרי בלוּתִי היתה לי עדנה. שורש וכח ללדת ולהיות אם. מלכות דאמא, לאה, לשון לאות. וכתב רש"י (ישעיה, א, ל) וז"ל, נובל לשון דבר הנלאה וכלה, מגזרת נבול תבול, עכ"ל.

ז"א

ישראל. וכתוב (בראשית, לד, ז) נבלה נעשה "בישראל". וכן הוא בכמה מקראות, נבלה בישראל. ועיין סנהדרין (מד, ע"א; צג, ע"א).

נוק'

עיין ר' סעדיה גאון (בראשית, יח, י) בל זכר, בלה נקבה, עיי"ש.

כתיב (בראשית, כט, כט) ויתן לבן לרחל בתו את בלהה שפחתו לה לשפחה. בלהה, בלה-ה. נוק' בית, בנין. וכתוב (עזרא, ד, ד) ומבהלים אותם לבנות. ואמרו (יומא, פג, ע"ב) כי מוטו לההוא ביתא דשמייה בלה, לא עיילו לגביה, אמרי ש"מ רשע הוא, דכתיב ואמר לבלה נאופים. מידת זכר נתינה, מידת נקבה קבלה, ק-בלה, ובעומק כל מה שניתן לה בלה. ואמרו (כתובות, ח, ע"ב) א"ר חנן בר רב, הכל ידועין כלה למה נכנסה לחופה, אלא כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו, אפילו נחתם לו גזר דינו של ע' שנה לטובה, נהפך עליו לרעה. והבן שמי שמנבל פיו, פיו בלה.

כתר

רצון. וכתב בהכתב והקבלה (ויקרא, כו, ד) וז"ל, ונקרא תבל על שם שהוא עלול אל הבלוי וההפסד בטבע, משא"כ העולם הרוחני שקיים באיש ואינו מתקלקל ונפסד רק ברצון הבורא ביחוד, עכ"ל.

חכמה

מוחין דגדלות. ואמרו (שבת, עט, ע"ב) תפילין שבלו וס"ת שבלה אין עושין מהן מזוזה, לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה. ואמרו (מגילה, כו, ע"ב) ואמר רבא, ס"ת שבלה גונזין אותו אצל ת"ח, ואפילו שונה הלכות. והבן שקודם שבלה שייך רק לת"ח, אולם כיון שבלה שייך אף לשוני הלכות, ודו"ק. ואמרו (שבת, כא, ע"א) בגדי כהונה

ואמרו (שבת, קטו, ע"ב) ס"ת שבלה, אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות (כמנין פה) כגון פרשת יהיה בנסוע הארון, מציילין וכו'.

אמרו (תענית, ט, ע"א) והריקותי לכם ברכה עד בלי די, עד שיבלו שפתותיכם מלומר די.

עינים - שבירה

בלה, קלקול והשחתה. ואחריתו בחינת נבלה, נ-בלה, עד כדי שאין שווה "כלום" (עיין ב"ק, לו, ע"ב). וכן בלה, בלהה (ישעיה, יז, יד). והוא שורש בלהה שפחת יעקב, מלשון בלהות. וכתוב (תהלים, עג, יט) איך היו לשמה כרגע ספו תמו מן בלהות. והוא שורש חבלה, ח-בלה. וכן תחבולה, כי ענין התחבולה איך וכיצד לבלות.

וזהו שורש של דבלה, ד-בלה, וכמ"ש (פסחים, פז, ע"ב) שהכל דשין בה כדבלה, וע"י שדשין בה נעשית בלה. ועיין רש"י (מלכים, א, ו, לח) בירח בול - הוא מרחשון, שהעשב בלה מן השדה. וז"ל הרד"ק (ישעיה, לח, יז) הקבר שגופו של אדם בלה בו, עכ"ל. וכשמת אומרים וי להאי שופרא דבלה בארעא, כמ"ש ר"ע על ההיא מטרוניתא.

ובתיקון מתהפך הרע לטוב. וכתוב (איוב, כא, יג) יבלו בטוב ימיהם. וכן אמרו (מגילה, כו, ע"ב) אמר מר זוטרא, מטפחות ספרים שבלו, עושין אותן תכריכין למת מצוה. מת מצוה דייקא, שבו תיקון המות, כי נעשה ממות, מצוה, ודו"ק. ועוד אמרו בתוספתא (כלים, ב"מ, פ"ג, א) ואמאימתי טהרתו, משבלה, ואין משמש מעין מלאכתו.

עתיק

אמרו (קידושין, נד, ע"א) כתנות כהונה שבלו מועלין בהם, דברי ר"מ, מאי לאו אפילו לא בלו, לא, בלו דוקא. ת"ש, מועלין בחדתין ואין מועלין בעתיקים, ר"מ אומר מועלין אף בעתיקין וכו'. והבן שדרך דבר עתיק לבלות. וז"ל הרמב"ם (הלכות, סוטה, פ"ג, ה"ט) ככלי בלה מאורך הזמן, עכ"ל. והבן מאוד, עתיק סוד עבר, אריך סוד עתיד, ודו"ק.

אריך

סוד אין. וכתוב (יחזקאל, כו, כא) בלהות אתנך ואינך. ושם (כו, לו) בלהות היית ואינך עד עולם.

אבא

כתיב (דברים, כב, כא) כי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה.

יסוד

ברית. וכתבי (יהושע, ז, טו) כי עבר את ברית ה' וכי עשה נבלה בישראל.

מלכות

מידה שביעית. וכתבי (בראשית, מו, כה) אלה בני בלהה אשר נתן לבו לרחל בתו ותלד את אלה ליעקב כל נפש "שבעה".

ארץ. וכתבי (דברים, לב, כב) ותאכל ארץ ויבלה. וכתבי (ישעיה, כד, ד) אבלה נבלה הארץ אמללה נבלה תבל. וכתבי (שם, נא, ו) והארץ כבגד תבלה. וכתבי (יואל, א, י) אבלה אדמה.

שם מקום, בלה (יהושע, יט, ג). וכן שם אדם, כמ"ש (שמואל, א, כה, כה) כי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו. ועיין יומא (פג, ע"ב) שתחילה לא בדקו בשמא, ואח"כ בבלה כן בדקו, עיי"ש.

נפש

נפש שיתופא דגופא. וכתבי (איכה, ג, ד) כלה בשרי ועורי. וכתבי (תהלים, לב, ג) בלו עצמי. וכתבי (ישעיה, לח, יז) חשקת נפשי משחת בלי. ועיין ספר השורשים (ערך בלה).

רוח

בלה אותיות הבל. ואותיות בהל, בהל תנועה מהירה. עיין ספר השרשים (ערך בלה) וז"ל, בלהות צלמות (יחזקאל, כז, לו), והוקל הלמ"ד כמו הפוך בהלה ובהלות, עכ"ל. וכתב בבן יהוידע (סנהדרין, קה, ע"א) וז"ל, בלעם - בלה עם, נ"ל בס"ד בלה אותיות הבל, שהיה רע של הבל, עכ"ל, עיי"ש.

נשמה

נשמה בקלקול לשון שממה, וכמ"ש (ירמיה, יב, יא) שמה לשממה אבלה עלי שממה נשמה כל הארץ.

חיה

אמרו (ב"מ, פז, ע"א) אחרי בלותי היתה לי עדנה (בראשית, יח, יד). אמר ר' חסדא, אחרי ש"נתבלה" הבשר ורבו הקמטין, "נתעדן" הבשר ונתפשטו הקמטין וכו'. והבן שהיפך בלה, נתעדן, והוא מעדן העליון, והוא מכח הארת חיה של שרה נעשה כן, ודו"ק היטב. וז"ל הראב"ד (הקדמה לספ"י) בלה ומת מחיותו, עכ"ל.

יחידה

נקראת "איתן", היפך מוחלט של בלה, ודו"ק.

שבלו, מפקיעין אותן ומהן עושין פתילות למקדש, בבחינת הרוצה להחכים ידרים.

בינה

בן מ' לבינה, והוא מדרגת "דור המדבר", שהלכו מ' שנה במדבר, ומנהיגם משה שזכה להארת שערי בינה, ואכמ"ל. וכתבי (דברים, כט, ד) ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר לא בלו שמלותכם. וכתבי (תהלים, לב, ט) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין במתג ורסן עדין לבלום.

דעת

גימט' ערב רב, כנודע מהאר"ז"ל. ובמקום, עיקר כח שליטתם במערב, לשון עירוב. ובזמן, עיקר כח שליטתם בערב. וכתבי (ישעיה, יז, יד) לעת ערב והנה בלהה.

ודעת דקלקול, בלעם כנגד משה דקדושה, כנודע. ואמרו (סנהדרין, קה, ע"א) בלעם, שבלה עם. ועיין גור אריה (בראשית, ו, יז) והכתב והקבלה (שם). וכן ויקרא, ה, ד, ששורש בלה ובלע אחד הם. וכן שם (שם, כו, ד). ועיין רד"ק (יהושע, טו, לב), ומלבי"ם (שם).

חסד

מים. וכתבי (איוב, כז, כ) תשגיהו כמים בלהות לילה גנבתו סופה. ומבול של מים ע"ש שבלה הכל, כמ"ש רש"י שם (בראשית, ו, יז). חו"ג, ידים. וכתבי (ירמיה, לח, יב) שים נא בלואי הסחבות והמלחים תחת אצלות ידיך וגו'.

גבורה

אש. ועיקר כח הכילוי ע"ש אש. ובפרטות בלה אותיות להב, להב האש. וכן אותיות לבה, מלשון ליבוי האש, שע"ז נעשה להב, ועי"ז מלבה ביותר.

תפארת

יעקב. ונשא את בלהה, בלה-ה. ומכוח נולד דן, סוף, מאסף לכל המתנות, מצד התיקון. ובקלקול, סוף של בלה. וכן בן יעקב, זבולון, בלו-זן. וכן ראובן אמרו עליו (שבת, נה, ע"ב) וישכב את בלהה פילגש אביו, מלמד "שבלבל" מצעו של אביו. והבן שזהו דייקא מכח בלהה לשון בלהות ולשון בלבול, ודו"ק.

נצח

נו"ה, רגלים להלך, כח הילוך. וכתבי (איוב, יח, יד) ותצעדהו למלך בלהות.

הוד

נו"ה, רגלים. ותחתיהם נעלים, ושם עיקר הבלאי. וכתבי (יהושע, ט, יג) ונעלינו בלו מרב הדרך מאד.

מילון ערכים בקבלה

בלה – בלימה

והכח שהיה ראוי להתפשט יותר בלה, ודו"ק. וכתב בפירוש אוצר השם (שם) וז"ל, בלימה - נגזר מן תולה ארץ על בלימה, ובדברי רז"ל, תולה ארץ על בלימה, אין העולם מתקיים אלא בזכות מי שכולם עצמו בשעת מריבה, כלומר שסותם פיו (כנ"ל, בלימה גימט' פה) ושותק ושומע חרפתו ואינו משיב, עכ"ל.

והבן ששומע חרפתו, היינו בחינת בלה, וכמ"ש במצודות ציון (יהושע, ז, טו, ועוד), שבלה הוא משורש דבר כעור וגנאי. וזהו שומע חרפתו, שומע שהוא בלה.

ושורש בלה, הוא עולם התהו, תוהא על שממון שבה, ששם הכל בלה, בסוד בונה עולמות ומחריבן, עולם התהו, כנודע. וכתב בפירוש ר"מ בוטרייל שם, וז"ל, בלימה - ע"ש הפסוק תולה ארץ על בלימה, ר"ל על תהו, עכ"ל. והבן שכל עלמא דתיקון, עולם הבנין דידן, בנוי על חורבן שקדם לו, על בלה.

ובשורש העליון, הכל עומד עליו ית"ש. וכתב הרמ"ק (שם) וז"ל, פירוש בלימה, נחלק לשני חלקים, מ"ה הוא לשון מהות, ואמר שהם בלי מהות מושג ח"ו מפני העלמם, והיותם לבוש אל הבורא כל וממציא כל, עכ"ל. ובעומק, זהו הבחינה שביחס אליו, כולא קמיה כלא חשיבא, הכל בטלין ובלין לפניו.

אמרו חז"ל (ספ"י, פ"א, מ"ד) עשר ספירות בלימה, וכו'. בלימה, בלה-מי. וכן בלי-מה, וכדלהלן.

ופירוש בלימה, כתב בחכמוני (שם) וז"ל, פירוש בלימה, בלי מאומה, ללמדך שכל אומן הרוצה לעשות בנין, אם אין לו אבנים ועפר ועצים ומים וכלי הבנין, אינו יכול לעשות בנין וכו', והאל הגדול הגבור והנורא ברא את העולם בלי מאומה מכחו הגדול, עכ"ל.

עוד כתב שם, וז"ל, פירוש אחר, עדיו לבלום (תהלים, לב, ט), כלום לבך מלהרהר ופיך מלדבר, וכו', עכ"ל. ולפ"ז הוא מלשון עד שיבלו שפתותיכם, והבן.

עוד פירש ר"י ברצלוני (שם, הקדמה, ד"ה וכתב נמי רבינו סעדיה) וז"ל, כאשר היה יכול לבראותם, כן היכולת בידו לעשות מהן מה שירצה, לחדש מהם כל מקרה, ולהשיבם לבלימה, עכ"ל. והיינו להשיבם לבלימה, לבחינת בלה, כמ"ש (סנהדרין, צז, ע"א) שית אלפי שנין הוה עלמא, וחד חרוב, וחד חרוב היינו בלה.

ובדקות יותר, כתב שם (פ"א) וז"ל, וזהו לשון בלימה, כשיגיע אדם לעשרה, הוא בולם את פיו ואת עצמו, שאינו יכול לומר דבר ולחשוב יותר מעשר, אלא שהוא חוזר לאחד, וכו', עכ"ל, עיי"ש. ולפ"ז בלימה לשון בלה, היינו שבלה הריבוי, וחוזר לאחד, והבן.

וכן בלימה גימט' אלקים (וכן גימט' פה, עיין פירוש הר"י דמן עכו, שם), ואלקים הוא כח הגבורה והגבול שכולם את הדבר שלא יתפשט יותר,

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בלה - דבלה - אבולהא - בבלאה -
בלוסה - באלה - בלגה - בליעה

בלה – דבלה – אבולהא – בבלאה – בלוסה – באלה – בלגה – בליעה

וכן בלוס - בלוסה, כמ"ש (שבת, עו, ע"ב) עיסה בלוסה. עיין רש"י שם. ופירש בערוך (ערך בלס) וז"ל, פירוש שנלוש הקמח והסובין והמורסן ביחד, עכ"ל. והיינו שע"ז המורסן והסובין מכחישים ומבלים את הקמח, וע"ש כן נקרא בלוסה, בלה-סו.

וכתב בערוך (ערך באלה) וז"ל, הני עיזי דבאלה, כשרין למזבח, פירוש יער ששמו כן. ס"א, ברא תרגום חוץ ברא, והן מדבריות, עכ"ל. ונראה שזהו יער שעציו בלין ולכך היה ס"ד שהעצים שבו פסולים למזבח, כי כיון שהיער בלה, יש לחוש שמא נעשו בעלי מום מנפילת עצים עליהם וכד'. ובפירוש השני שהם מדבריות, היינו שלכך יש חשש שמא נפגעו שם שאר בעלי חיים שמזיקין אותן ומבלין אותן כי אין להם שמירה.

וכן בלגה (סוכה, נו, ע"א) שבעטה במזבח ואמרה עד מתי אתה מכלה ממון של ישראל, היינו מבילה. וזהו בלגה, ג-בלה, חזקה של בלה. וכן בליעה, מקום בית הבליעה שם האוכל בלה ונפרד, כמ"ש (כתובות, ל, ע"ב) שתחב לו לתוך בית הבליעה.

דבלה, ד-בלה. וכתב רש"י (הושע, א, ג) וז"ל, את גומר - רבותינו אמרו, כך שמה, ע"ש זנותה, שהכל גומרין בה ודשין בה כדבלה, עכ"ל. ודרך דבר הנידוש שהוא בלה, וע"ש נקראת דבלה, ד-בלה.

וכתב במצודות ציון (שמואל, א, ל, יב) וז"ל, דבלה - תאנים דרוסות יחד, עד שנעשים גוף אחד, עכ"ל. ולפ"ז גדר דבלה - בלה, היינו שבלה יחידיות כל תאנה, ונכללים כולם גוף אחד. וכן כאשר דורסים דבר, חלקו נבלה.

וכתיב (ירמיה, ג, כו) פתחו מאבוסיה. וכתב רש"י, וז"ל, תרגם יונתן אבולהא, שעריה, ואין לו דמיון. ומנחם (מחברת מנחם, ערך אבס) חברו לשון אבוס, עכ"ל. ונראה שכמו שהדבלה דורסין אותה כנ"ל, כן אבוס נדחס, ולא רק נעשה אבוס בתוך מעי הבהמה, אלא הדרך לדחוס אבוס לאוצר, וממלאים אותו עד הפתח והשער, וע"ש כן נקרא אבוס שער - אבולהא, לשון בלה, בלה-אוא, כי כאשר דוחים אותו מתכלה.

וכתיב (יהושע, ז, כא) אדרת שנער, ובתרגום אצטלי בבלי. ובערוך (ערך אסטלית) כתב וז"ל, אדרת שנער, תרגום אצטלי בבלאה. א"ב, פירוש בלשון רומי ויוני, מין לבוש, ובפרט מין מיוחד לנשים, ונעתק ללבוש גברים, עכ"ל. ובפשטות נקרא בבלי - בבלאה, כי הדרך ללבושו בבבל. אולם נראה שבבל לשון בלל, בילבול, ובגד זה שנעתק מנשים לגברים, הוא בלבול בין המינים. ועוד נראה, שהוא לשון בלה, כי דרך נשים ללבוש בגד נאה ומחוטב יותר, אולם נעתק לגברים שאינם מקפידים כל כך על צורתו כנשים, ולכן נקרא בגד זה לשון בלאי.